Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

8-йил чиқиши.
13 АВГУСТ 1973 й.
ДУШАНБА
№ 188 (2172).
БАҲОСИ 2 ТИЙИН.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

• Студент қурилиш отряди—73

Меҳнат гашти

В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университетининг студентлари меҳнат семестрини намунали ўтказишмоқда. Студент-қурувчилар шу кунларда Олтой ўлкаси, Қорақалпоғистон Автоном республикаси ва Бухородаги тўққизинчи беш йилликнинг зарбдор қурилишларида меҳнат қилишмоқда. Пойтахтимиз қурилишларида эса 400 студент меҳнат семестрини ўтказмоқда.

Бизнинг механика-математика факультетимиз студентларидан 32 нафари «Главташкентстрой» 159-қурилиш трести 10-қурилиш бошқармаси олиб бораётган жамиятшунослик фани ўқитувчилари малакасини ошириш институтининг янги биноси қурилишида бинокорларга яқиндан ёрдам бераяпти.

Қурувчилар бизга бинонинг остки қисмида бетон ётқизишни топширишган. Бетон ётқизишга тайёргарлик ишларини ҳам студент-қурувчиларнинг ўзлари бажармоқда. Отрядимиз қурилиш объектида 45 кун давомида саккиз минг сўмга яқин қурилиш-монтаж ишларини бажариши керак. Биз ҳамжиҳатлик билан меҳнат қилиб, ўзимизга белгилаб олган кунлик нормаларимизни ортиғи билан бажаришга эришяпмиз. Айниқса, отрядимиз аъзоларидан Маҳлиё Султонова, Розия Расулметова, Муҳаббат Саипова, Володя Сашкин, Аркадий Борганлар сергайратлиги, ташаббускорлиги билан бошқаларга ўрнак бўлмоқдалар.

О. САИДОВА,
ТошДУ механика-математика факультети студент-қурилиш отрядининг комиссари.

1971 БЕШ ЙИЛЛИК: ҲАЛ ҚИЛУВЧИ ЙИЛ 1975 МЕҲНАТ ВАХТАСИ

Мавсумга мослаб

Бугун

Охунбобоев номли бош кийимлар фабрикасида хотин-қизларнинг куз ойларида кийиш учун фетр матосидан тайёрланган шляпалари ва болалар жикейкаларининг тажриба нусхалари тайёрланди. Корхона коллективи ана шу мавсумбоп бош кийимлардан август-сентябрь ойларида бир неча ўн минг сўмлигини ишлаб чиқариб, савдо тармоқларига юборади.

Беш йиллик ҳал қилувчи йилини зарбдор меҳнат қилиш билан бошлаган фабрика меҳнат аҳлининг ўтган даврдаги эришган муваффақиятларидан дил қувонади. Етти ойда пландан ташқари 190 минг сўмлик истеъмол буюмлари реализация қилинди. 3788 минг ўрнига 3992 сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди.

Фабрика цехларида меҳнат беллашуви қизғин тус олмоқда. Бу ерда республикамиз донгдор тўқувчиларининг беш йиллик план топшириқларини муддатдан илгари бажаришга қаратилган ватанпарварлик ташаббусига қўшилганлар 120 кишини ташкил этади.

Тикувчи Фотима Саидова ана шундай илғорлардан бири. Кунлик нормасини доимо 1,5 бараваргача етказиб адо этаётган илғор ишчи шу кунларда келгуси йилнинг охирги ойи ҳисобига маҳсулот тайёрламоқда. Лола Шоаҳмедова, Манзура Раҳматова, М. Машкулова, М. Нуъмонова каби меҳнат пешқадамлари ҳам Ф. Саидовадан ортда қолаётганлари йўқ. Улар вақтдан ўзиб ишлаётганларнинг олдинги сафларида бораяптилар.

Йўл равон бўлса

«Ташинжстрой» трести 8-ихтисослашган бошқармаси коллективи тўққизинчи беш йилликнинг ҳал қилувчи йили топшириқларини муваффақиятли бажармоқда. Бошқарма ишчилари хайрли ишларни бажаришади. Улар зиммасига пойтахтимизда қурилаётган уй-жой, маданий-маиший, саноат ва бошқа аҳамиятдаги бинолар олдига асфальт йўллар ётқизиш, бинолар атрофини ободонлаштириш каби вазифалар юкланган. Ихтисослашган бошқармага қарашли бригадаларнинг ҳаммаси ана шу вазифаларни тез ва соз бажаришяпти. Йил бошидан бери бир қатор объектларда, жумладан, электр кабель кўчасида йўл фойдаланишга топширилди.

Ойлик топшириқларини ортиғи билан адо этаётган коллектив аъзолари август ойида ҳам суръатни бир зум пасайтирмаётирлар. Улар Ғафур Ғулом кўчасида қурилган ҳунар-техника билим юрти янги корпуси атрофидаги ободонлаштириш ишларини ниҳоясига етказдилар. Бундан ташқари, «Юнусобод» массивининг «А-3» ва «А-4» массивлари атрофидаги 800 метрлик йўлни фойдаланишга топширишлари керак. Ихтисослашган бошқарма меҳнатсеварлари ўзаро социалистик мусобақани кун сайин авж олдириб, юқорида эслатилган объектларда ғайратга-ғайрат қўшиб ишламоқдалар.

• Шаҳар партия ташкилотларида

Ёшлар ҳақида ғамхўрлик

Тошкент авиация заводининг партия комитети ёш ишчиларнинг мураббийси бўлишга қарор қилган меҳнат ветеранларидан бир группасининг ташаббусини маъқуллади. Илғор ишчилар, асосан коммунистлар йигит-қизларга меҳнатга муҳаббат ҳисларини сингдирмоқдалар, тезроқ касб эгаллашда уларга ёрдам бермоқдалар, завод коллективининг анъаналарини ҳурмат қилишга ўргатмоқдалар.

Коммунист В. Барсуков бошқаларга намуна қилиб қўйилди. У ўттиз йиғувчи слесарни ўргатди ва тарбиялаб етиштирди. Тажрибали мураббийнинг Николай Биков, Ольга Сергеева, Татьяна Куликова ва бошқа шу каби шогирдлари коммунистик меҳнат зарбдори номига сазовор бўлдилар, корхонанинг ижтимоий ҳаётида актив қатнашмоқдалар.

Мурраббийларнинг муносиб мақтовига сазовор бўлган ёш авиасозларга тантанали вазиятда ишчилар синфига мансублик тўғрисидаги гувоҳнома топширилади. Корхона ходимларидан тўрт юз кишига ана шундай гувоҳномалар В. И. Ленин Марказий музейининг Тошкент филиалида ва Ўзбекистон халқлари тарихи музейида ўтказилган ишчиларнинг йиғилишларида топширилди.

Сайловчилар ўртасида суҳбатлар

Ленин район партия комитети районда ташкил қилинган 32 та доимий ишлаб турадиган агитпункт сайловчилар клубининг тажрибасини умумлаштирди.

154-мактабда жойлашган агитпункт энг яхши агитпунктлардан бири деб топилди. Бу ерда халқаро аҳвол тўғрисида, КПСС XXIV съезди белгилаб берган тинчлик программасининг амалга оширилаётганлиги ҳақида бир қанча лекциялар ўтказилган. Агитаторлар сайловчиларга ўртоқ Л. И. Брежневнинг ГФР, АҚШ ва Францияга қилган визити тўғрисида гапириб берганлар. Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллигига бағишланган дастлабки кечалар ўтказилди. Агитаторлар сайловчиларнинг уйларида тез-тез бўлиб турадилар. Улар меҳнаткашларнинг талаблари ва таклифларини ўрганадилар, тушган наказларни бажаришда депутатларга кўмаклашадилар.

Темирйўлчилар Маданият саройи ҳузурида ишлаётган сайловчилар клуби ҳам анчагина тажриба орттирди. Бу ерда лекция ва суҳбатлардан ташқари меҳнаткашларнинг район ва шаҳардаги донгдор кишилар билан учрашувлари ҳам ўтказиб турилади. «Ўзбекистон қардош халқларнинг ягона оиласида» деб аталган оғзаки журнал сайловчиларга айниқса манзур бўлди.

Кўргазмали агитацияга эътибор

«Ўзбекистон - социализмнинг шарқдаги машъали». Район партия комитетининг ташаббуси билан Тошкент шаҳар Ҳамза районининг марказий майдонларидан бирига ўрнатиладиган юз метр келадиган панно ана шундай деб аталади.

Бу районнинг партия ташкилоти Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллигига тайёргарлик кўриб, кўргазмали агитацияга катта эътибор бермоқда. Йирик корхоналарда фотовиставкалар ташкил қилинмоқда. Бу фотовиставкалар республика экономикаси ва маданиятининг ривожланиши тўғрисида, ленинча миллий сиёсатнинг амалга оширилаётганлиги ҳақида ҳикоя қилади. Виставкаларнинг махсус бўлимлари меҳнаткашларни район эришган ютуқлар билан таништиради.

Жарқўрғон кўчасида ва бошқа асосий магистралларда халқлар ленинча дўстлигининг улуғворлигини, Ўзбекистон ишчилар синфининг муваффақиятларини акс эттирувчи паннолар ўрнатилмоқда. Социалистик мусобақа ғолибларининг портрет галереяси ташкил қилинди.

(ЎзТАГ).

Бадиий буюмлар фабрикасининг коллективи беш йиллик топшириқларини бажара бориб, халқимиз учун кенг истеъмол буюмлари ишлаб чиқаришни тобора кўпайтирмоқда. Улар ярим йиллик ҳамда 7 ойлик топшириқларни муваффақиятли бажаришди. Заршуносларнинг навбатдаги аҳди—йиллик топшириқни 26 декабрда бажариб, плandan ташқари бир неча ўн минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш. Корхона муваффақиятларида Сиз суратда кўриб турган попоп цехининг чеварларидан ёш коммунистлар Мукаррам Муслимова билан Назифа Азизоваларнинг ҳиссаси катта. Улар ҳозир 1974 йил ҳисобига меҳнат қилишаяпти.

М. Нуриддинов фотоси.

БУГУН ТОШКЕНТ МЕТРОСИ ҚУРИЛИШИДА

ТЕЗКОРЛАР

2-туннель отрядининг Владимир Садовников бошлиқ 2-участка коллективи Муқимий кўчасида Ҳамза номли станция қурилишини тезкорлик билан олиб бормоқда. Улар ҳал қилувчи йилнинг иккинчи кварталида эришган ютуқлари учун туннель отрядининг участкалари ўртасида бошланган социалистик мусобақада биринчиликни қўлга киритишди.

Бунга айниқса участканинг Дмитрий Плиев бошлиқ лаҳмчилар бригадаси катта улуш қўшди. Бу бригада ҳозир очиқ усулда қурилаётган Ҳамза станциясида бетонлаш ва котлованнинг четларини текислаш ишларини бажармоқдалар. Улар станциянинг 180 метрлик майдони ярмидан кўпига бетон ётқизишни ҳам тугаллашди. Бригаданинг Н. Маркович, Н. Хўжаев, Р. Халилеев каби лаҳмчилари бу ишда жонбозлик кўрсатишди.

С. Ниёзов бошлиқ комсомол-ёшлар бригадаси эса кўчма металл қолип тайёрлашни тугаллаш арафасида туришибди.

Шунингдек, бу икки бригада коллективлари тез ва соз иш бажаришда 5-участканинг П. Проценко ва В. Смекалин бошлиқ лаҳмчилари билан ўтказилаётган меҳнат беллашувида ҳам пешқадамлик қилмоқдалар.

• Қардошлик маршрути

ВЕТЕРАНЛАР САФАРИ

Бугун

Республикамиз колхоз, совхозларининг 350 ветерани Иттифоқимиз бўйлаб сафарга жўнаб кетди.

Ветеранлар тушган поезд «Дўстлик — Бирлик — Биродарлик» деб аталади. Бу бежиз эмас. Сафар Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси 50 йиллиги муносабати билан уюштирилмоқда. Ветеранлар Волгоград, Боку, Тбилиси, Ереванда бўлиб, қардош республикаларнинг ишлаб чиқариш ветеранлари билан учрашадилар, илк хўжаликлар ташкил этилиши тарихи, хўжаликларнинг ҳозирги ҳаёти ҳақида суҳбатлашадилар.

Сафарга жўнаб кетганлар орасида Б Отақулов, Э. Шаймардонов, П. М. Стрельцов, Б. Юсупов каби Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари, раислар, бош агрономлар бор.

ЙИЛЛИК ПЛАН ЕТТИ ОЙДА

«Таштекстильмаш» заводи кенг истеъмол буюмлари ишлаб чиқариш цехининг коллективига йиллик планни бажариш учун белгиланганидек, бир йил эмас, атиги етти ой талаб қилинди. Савдо тармоқларига 80.000 қийма қиладиган машина жўнатилди. Цех ишчилари қабул қилган оширилган планда бу йил 120 мингта ана шундай ошхона асбоблари ишлаб чиқариш кўзда тутилади. Цехнинг планда кўзда тутилган қуввати ҳозирнинг ўзидаёқ бир ярим баравар оширилди. (ЎзТАГ).

«ПРАВДА» ГАЗЕТАСИ САҲИФАЛАРИДА

★ **Совет ҳукуматининг таклифига биноан шу йил 6 августдан 12 августгача расмий визит билан Совет Иттифоқида бўлган Эрон Бош министри Амир Аббос Ҳувайдонинг визити якунлари тўғрисида Совет-Эрон қўшма ахбороти эълон қилинган.**

★ Эрон Бош министри Амир Аббос Хувайдо кеча Латвия пойтахти Ригадан ватанига жўнаб кетди.

★ **КПСС Марказий Комитетининг таклифига мувофиқ Қримда дам олган Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари Г. Гусак 12 августда ватанига жўнаб кетди.**

★ «Правда» газетасининг махсус мухбири Н. Абалкиннинг шу йил ёзда Ўзбекистонда ўтган совет адабиёти кунлари ҳақида «Тирик афсона» сарлавҳали мақоласи эълон қилинган.

Ўзбекистон Фанлар академияси: янги йўналиш

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясида биоорганик химия бўлими ташкил этилди. Бу — республика фани штабининг 31-илмий-тадқиқот муассасасидир.

Янги бўлим фаннинг энг муҳим йўналишларидан бирида табиий ва синтетик янги бирикмалар ҳосил қилиш, уларнинг хоссаларини ўрганиш ва шу бирикмаларни ишлаб чиқаришга жорий қилиш билан алоқадор ишларни давом эттириш ва ривожлантириш мақсадида тузилди.

Пахта целлюлозасининг химия ва технологияси илмий-тадқиқот институтидаги физиологик актив моддалар лабораториясида, Тошкент Давлат университети табиий бирикмалар химиясининг проблем лабораториясида ишлаётган бир қанча олимларнинг куч ва ғайрати биоорганик химия бўлимида бирлаштирилади. Бу коллективлар ғўза баргидан олма ва лимон кислотаси ажратиб олиш, синтетик жун бўлган нейтрон ишлаб чиқаришда фойдаланилаётган итакон кислотасини ишлаб чиқариш технологиясини яратиб бериш, самарали биостимуляторлар, бетон пластификаторлар ва медицинада ишлатиладиган бир қанча препаратлар ҳосил қилиш сингари катта ишларни бажарганлар.

Олимларнинг куч ва ғайратини бирлаштириш, янги бўлимга қарашли техника билан жуда яхши таъминланган саккизта лаборатория ва группалар тадқиқотлар тематикасини кенгайтиришга, бу ишларни чуқурлаштиришга имкон беради. Республиканинг асосий қишлоқ хўжалик экини бўлган ғўза олимларнинг ҳар доим диққат марказида туради. Бу ажойиб ўсимлик инсонга кўпгина қимматли тўҳфалар берди, лекин унинг имкониятлари ҳали ҳам тўла равишда очилгани йўқ. Пахта химияси янги муассаса ишининг энг муҳим бўлимларидан бири бўлиб қолади.

Жониворлар ва ўсимликлардан олинадиган токсинлар химиясини ва биохимиясини ўрганиш, алкалоидлар, полифеноллар химиясини ва биохимиясини, уларнинг синтетик аналогларини тадқиқ қилиш, ғўза вилтини келтириб чиқарадиган замбуруғ токсинларининг табиатини, хоссаларини ва функцияларини ўрганиш ҳамда шу каби муҳим ишлар янги бўлим зиммасига юкланди.

Биоорганик химия бўлимининг тавсиялари Ўзбекистон, Латвия, Қозоғистон ва бошқа республикаларнинг бир қанча корхоналарида жорий қилинади.

(ЎзТАГ).

САБЗАВОТ МАГАЗИНИ

Фрунзе районидаги Ш. Руставели кўчасида янги сабзавот магазини очилди.

Янги сабзавот магазинига ёз неъматлари Чиноз районидаги Навоий номли колхоз, Юқори Чирчиқ районидаги «Садовник» колхозидан келтирилмоқда. Кунига 1 тонна олма, 1,5 тонна узум, 1 тонна тарвуз сотиляпти.

Олти минут танаффус билан

Кеча футбол бўйича СССР чемпионатининг 20-турида Тошкентнинг «Пахтакор» футболчилари ўз майдонларида Днепропетровскнинг «Днепр» командасини қабул қилиб, 4:1 ҳисобида йирик ғалаба қозондилар. Бу ҳамшаҳарларимизнинг мавсумдаги учинчи йирик ҳисобдаги ғалабасидир.

Шу нарса диққатга сазоворки, учрашувдаги тўпларнинг ҳаммаси олти минут танаффуси билан киритилди. Ҳисоб ўйиннинг 23-минутида майдон эгаларининг ажойиб комбинациясидан сўнг очилди. Ан-Басов-Карченов комбинацияси меҳмонлар дарвозасига гол киритиш билан якунланди. Орадан олти минут ўтгач ҳисоб тенглашди. Меҳмонларнинг капитани Романюк қийин вазиятдан туриб Покатиловни тўпни тўр ичидан олиб чиқишга мажбур қилди. Яна олти минутдан сўнг «Пахтакор» олдинга чиқди. Биродар Абдураимовнинг бурчакдан усталик билан тепган тўпи ҳеч кимга тегмай тўғри Колтун ҳимоя қилган дарвозага тушди. Пахтакорчилар яна икки тўпни Абдураимовнинг бурчакдан тўпни усталик билан тепиб бериши натижасида киритишди. 41-минутда унинг узатиб берган тўпига Хадзипанагис биринчи бўлиб етиб келди. 47-минутда эса кимдир меҳмонлардан тўпни қайтараман деб, уни иккинчи таймда майдонга тушган Беловга етказиб берди. Юрий уни меҳмонлар дарвозасига аниқ йўналтирди. Шундай қилиб учрашув 4:1 ҳисобида пахтакорчиларнинг ғалабаси билан тугади.

Бу йилги чемпионат пешқадамларидан бири — Днепропетровск «Днепр» футболчилари биринчи таймнинг дастлабки ярмидагина ҳужумкорлик билан ўйнаб, майдон эгаларига қаршилик кўрсата олдилар холос. Ҳисоб 3:1 га етгач улар мағлубият муқаррарлигига тушунишди шекилли, айтарлик қаршилик кўрсатишгани йўқ. «Пахтакор» яна бир неча марта муваффақиятга эришиши мумкин эди. Аммо ҳужумчиларимизнинг шошқалоқлиги туфайли ҳисоб бошқа ўзгаргани йўқ.

ЎЗБЕКИСТОН БЎЙЛАБ

Юксак мажбурият

Ўзбекистонда 3 миллион тонна дағал хашак тайёрланди. Бу ўтган йил тайёрланганидан бир юз эллик минг тонна кўп. Андижон области хўжаликларида дағал хашак тайёрлаш плани қарийб тўртдан бир ҳисса ошириб бажарилди. Озуқа экинларини бу ерда ҳамма жойда-даштларда, йўлларнинг чеккаларида, каналлар ва коллекторларнинг бўйларида ўриб олишмоқда. Самарқанд, Тошкент, Сурхондарё областларидаги ярим дашт массивларида ҳам дағал хашак ўрими қизғин. Бу йил бу ерларда озуқа экинлари яхши ўсди. Колхозлар ва совхозлар планга қўшимча равишда хашак ўрмоқдалар.

Республика чорвадорлари қишга 3,5 миллион тонна дағал хашак ғамлаб қўйиш мажбуриятини олишган.

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН АССР. Тўрткўл районидаги «Қирққизобод» колхози коллективи қишлоқ хўжалиги ходимларининг Бутуниттифоқ социалистик мусобақасига қўшилиб, 1250 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 37 центнердан «оқ олтин» олишга аҳд қилган.

СУРАТДА: ғўзаларга ишлов бериш.

А. Лихварь фотоси. (ЎзТАГ).

ДАЛАЛАР УЗРА САМОЛЁТЛАР

КОГОН. Районнинг колхоз ва совхозлари пахтазорлари устида эрта тонгданоқ қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши курашадиган самолётлар уча бошлайди. Валентин Гусев бошчилик қила ётган «АН-2» қанотли машина экипажи юксак унумдорликка эришмоқда.

У ҳар куни белгиланганига нисбатан учдан бир ҳисса кўп — 350 гектар пахтазордаги экинни дориламоқда.

«Бухоро», «Когон» совхозларида, «Коммунизм» колхозида беш минг гектардан ортиқ майдондаги ғўза соғломлаштирилди.

ҒАЙРАТ БИЛАН МЕҲНАТ ҚИЛИШЯПТИ

ҚАРШИ. Қашқадарё областидаги хўжаликларда дон учун маккажўхори йиғиштириб олишга ялпи киришилди. Ульянов районидаги Ленин номли колхознинг Ш. Дўстов бошлиқ комсомол-ёшлар бригадаси ҳар гектар ердан 75 центнердан дон олмоқда. Қўшни «Коммунизм» колхозининг ёш маккажўхорикорлари ҳам мўл ҳосилни пешма-пеш йиғиштириб олмоқдалар.

Қашқадарё областининг қишлоқ ёшлари бу йил 28 минг тонна маккажўхори дони тайёрлаш учун зўр ғайрат билан меҳнат қилмоқдалар.

ЁШ МАККАЖЎХОРИКОРЛАР МЎЛ ҲОСИЛ ЕТИШТИРДИ

ДЕНОВ. (Сурхондарё области). Денов районидаги «Ғалаба» колхозининг Асад Бобохонов бошлиқ комсомол-ёшлар бригадаси 25 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 101 центнердан маккажўхори дони йиғиштириб олди. Дала ҳайдалиб, яна маккажўхори экилди. Ёшлар ҳар гектар ердан 900 центнердан кўк поя ўриб олишни мўлжалламоқдалар.

25 гектар келадиган бошқа майдонга кузда арпа экилган эди. Баҳорда бу майдоннинг ҳар гектаридан 42 центнердан дон олинди. Ёшлар арпадан бўшаб қолган ерга маккажўхори экдилар. Катта-катта сўтали кўп маккажўхори пояларининг бўйи баланд бўлди. Ёшлар ҳар гектар майдондан 70 центнердан дон олишни мўлжалламоқдалар.

Шундай қилиб, бригада 50 гектар майдондан 530 тонна дон олишни мўлжаллаб қўйди.

ЖАҲОН ОЙНАСИ

◆ БУДАПЕШТ. Венгрия Халқ Республикаси далаларида донли экинларни ўриб-йиғиб олиш тўла тугалланди. Бу йил ўрим-йиғим ишлари ўтган йилдагидан бир ҳафта илгари ниҳоясига етказилди. Ҳолбуки, об-ҳаво шароити ноқулай келганлиги сабабли ўрим-йиғимга 1972 йилдагига нисбатан 8—10 кун кеч киришилган эди.

Дастлабки ҳисоблашларга кўра, бу йил ўтган йилдагига нисбатан 5—6 процент кўп дон йиғиштириб олинди.

◆ **ВЕНА. Австрияда кенг истеъмол моллари нархи шу йил июль ойда ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан ўрта ҳисобда 7 процент ошди. Уй-жой қиймати 13,4 процент кўпайди. Озиқ-овқат ва ичимлик маҳсулотлари 7,2 процент қимматлашган. Кийим-кечаклар нархи эса 7,3 процентга ошган. Бу маълумотларни Австриянинг марказий статистика маҳкамаси келтирган.**

◆ ДАМАШҚ. Сурия Араб Республикасида Сурия хотин-қизлар иттифоқи маҳаллий ташкилоти раҳбарлигига шу йил 1 сентябрда ўтказиладиган сайловга қизғин тайёргарлик кўрилмоқда. Иттифоқ раиси Бушра Канафанининг бу ерда айтишича, хотин-қизлар ҳаракатининг активистлари сайлов олди кампанияси давомида суриялик хотин-қизларга янги жамият қуришда Сурия хотин-қизлар иттифоқининг роли ва вазифаларини тушунтириб бермоқдалар. (ТАСС).

Депутат минбари

Алоқа мустаҳкам бўлса...

Қисқа давр — маҳаллий Советларга сайловлар тугаганига икки ойга яқин вақт ўтди. Меҳнаткашлар ўзларининг энг яхши ўғил-қизлари, ишга чиниққан, омма ўртасида обрў қозонган ҳамкасб дўстларига ишонч билдиришиб, депутатликка сайлашди. Депутатлар рўйхатида менинг ҳам номим борлигидан бениҳоя фахрланаман. Шу билан биргаликда, бу юксак ишонч зиммамга оғир вазифалар юклашини бир зум ҳам унутаётганим йўқ. Чунки, ҳар бир наказ остида инсон тақдири ётади. Шундай экан, сайловчилар истагини бажариш учун қўлимдан келганча астойдил ҳаракат қиляпман.

Сайловчилар билан бўлган биринчи учрашувларданоқ наказлар ёғилиб кетди. Уларни адо этишга киришдим. Лекин, ёлғиз бир ўзим каттагина масъулият талаб қиладиган наказларни бажаришга қодир эмас эдим. Шунинг учун ҳам, дарҳол райижроком билан мустаҳкам алоқа боғладим. Зиммамга юклатилган наказларни бажаришда улардан йўл-йўриқ олдим ва маслаҳатлашиб иш кўрдик. Бу ҳамкорлик ўз самарасини беряпти.

Яқинда сайловчилар билан бўлган бир учрашувда кўпчилик кишилар маҳаллага қарашли кўпгина кўчаларнинг шу вақтгача асфальтланмаганлигидан шикоят қилишди. Бу ҳақда район ободонлаштириш Бош бошқармасига мурожаат қилдик. Уларнинг ёрдами туфайли маҳалла жамоатчилиги ҳашар йўли билан бу ишни бажаришга киришди. Шанба ва дам олиш кунлари ўтказилган бу ҳашарда қаровсиз қолдирилган бир нечта тор кўчалар тартибга келтирилди, асфальтланди.

Шу биргина мисол жамоатчилик кучи нималарга қодир эканлигини кўрсатиб турибди.

Ўтган йили матбуотда «СССРда меҳнаткашлар депутатлари Советлари депутатларининг статуси тўғрисида» Совет Социалистик Республикалар Иттифоқининг қонуни эълон қилинди. Бу қонун депутатларга катта ҳуқуқ берди. Шу нуқтаи-назардан қараганда, депутат ҳар бир масъулиятли наказни бажаришга қодир. Бироқ, бу ишда уни райижроком албатта қўллаб-қувватлаши керак. Илгарилари баъзи юқори ташкилотлар депутатлар билан ҳисоблашиб ўтиришмасди. Уларнинг сўзларини инобатга олишмасди, наказларни бажаришда депутатга ёрдам беришмасди. Натижада, халқ хизматкори кўпчилик олдида ўз сўзи устидан чиқолмай, бебурд бўлиб қоларди. Статус бунга чек қўйди. Эндиликда, депутатлар Советларнинг юраги бўлиб қолишди.

Яқинда марказий газеталардан бирида шундай бир мақола ўқиб қолдим. Депутат бир корхона раҳбари ҳузурига кириб, унга ўз территориясини тартибга келтириб қўйишни айтади. Директорга бу гап оғир ботибди шекилли, у депутатнинг кўрсатмасига бутунлай аҳамият бермайди. Ниҳоят, бу иш райижрокомда кўрилиб, мағрур директорга қаттиқ хайфсан берилади.

Статус депутатларга қандай ҳуқуқ берганлиги юқоридаги мисолдан яққол кўриниб турибди.

Депутат ўз навбатида агитатор ҳамдир. У партия ва ҳукуматимизнинг қарорлари моҳиятини зудлик билан ўз сайловчиларига етказиши керак.

Депутатларнинг бурчлари кўп қирралидир. Шуни ҳисобга олиб район Советн депутатларининг амалий ишларига ёрдам кўрсатиш, уларнинг ижобий тажрибаларини ўрганиш ва кенг ёйиш мақсадида «Депутат куни» ташкил қилган. Бунда Совет қурилишига оид муҳим темаларда лекциялар уюштирилмоқда. Жумладан, «Тўққизинчи беш йилликда район хўжалигини ривожлантириш истиқболлари», «Совет депутатининг ҳуқуқи ва бурчи» каби темаларда ўтказилган лекцияларни мисол келтириш мумкин.

Халқ ўзи сайлаб қўйган депутатдан кўп нарсани кутади. Лекин, ҳар бир депутат омма ишончини ҳар хил оқлайди. Баъзи депутатлар борки, улар ўз номларига муносиб иш қилмайдилар. Жамоатчилик иши билан етарли шуғулланмайдилар. Бундай сайлов округида яшовчи аҳолининг кўпчилиги ўз депутатининг кимлигини билмайди. Ўтган сайловда бу камчиликлар ҳисобга олинди, халқ эл ишончини оқлайдиган ҳақиқий кишилар номзодини депутатликка кўрсатди ва сайлади. Зарбдор беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йилини муваффақиятли якунлашимиз кўп жиҳатдан биз, депутатларнинг ташкилотчилигига ҳам боғлиқ. Депутат — халқ хизматкори, у қаерда бўлмасин, ҳар бир ишда ҳаммага ўрнак бўлиши керак. Зеро, депутат учун халқ ва юрт фаровонлиги йўлида хизмат қилишдан ортиқ бахт йўқ. Буни мен ҳар куни, ҳар бир ишда ҳис этаман.

М. МИРФАЁЗОВА.
Киров район Советининг депутати.

Коммунистик меҳнат зарбдори Имом Охунов 9-автошина ремонти заводининг зарбдор шиначиси. Кўплар қатори бу ишлаб чиқариш илғори ҳам мунтазам равишда смена — ойлик топшириқларини 1,5 баробар бажаради. Агар бу ишчининг меҳнат календари билан танишсангиз, унинг бўлғуси йил ҳисобига меҳнат қилаётганлигини билиб қувонасиз.

СУРАТДА: И. Охунов.

Социалистик мусобақа шарофати

МЕҲНАТДА БЕЛЛАШИБ...

Трестимиз қурувчилари ҳам ҳал қилувчи йилни муваффақиятли якунлашга аҳд қилганлар. Етти ойлик бош пудрат ишлари плани, ўз кучимиз билан бажариладиган план ортиғи билан адо этилди. Бунга коллективларимиз ўртасида йил бошидаёқ социалистик мусобақани кенг ёйишимиз натижасида эришдик. Ҳар ойда мусобақаларни якунлаб турамиз. Бинокорларни рағбатлантириб туришга ҳам алоҳида эътибор беряпмиз.

Мусобақа — ютуқлар калити, деган сўзда ҳикмат кўп экан. Ўзингиз ўйлаб кўринг, бундан беш-олти ой илгари энг қолоқ ҳисобланган 47-қурилиш бошқармаси мусобақанинг шарофатидан трестдаги энг кучли коллективга айланди. Улар ярим йилликни планга қўшимча 59 минг сўмлик иш бажариш билан якунлашди. Бу ўринда социалистик мусобақани уюштиришда албатта, бошқарма бошлиғи М. Деревшчуков, партия ташкилотининг секретари Н. Гусева, касаба союз комитетининг раиси В. Маркеловаларнинг хизматлари катта.

Бу коллективда ҳар ойда бригадалараро социалистик мусобақа қандай бораётганлиги якунланиб, текшириб, муҳокама қилиниб борилади.

Б. Зокиров бошчилигидаги 32-қурилиш бошқармаси ҳам кундан-кунга суръатга суръат қўшиб меҳнат қилмоқда. Объектларни яхши ва аъло баҳоларга топширишга асосий эътибор қаратиляпти. Бошқарма коллективи ўртасидаги меҳнат беллашувида Мажид Раҳимов, Наби Йўлдошев, Алексей Толмачевлар пешқадамлик қилмоқдалар. Шунинг учун ҳам, улар етти ойликни ҳамма кўрсаткичлар бўйича ортиғи билан бажаришди.

А. Шоматов раҳбарлик қилаётган 70-қурилиш бошқармасининг зиммасига кўп вазифалар юкланган. Улар шу кунларда халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмаси, Вакцина ва зардоб илмий-текшириш институтининг бинолари, халқ хўжалиги институтининг ётоқхонаси сингари қурилишларда иш олиб бормоқдалар.

Трестимизда ҳаммаси бўлиб 1544 қурувчи бор. 44 комплекс бригададан 12 таси хўжалич ҳисобида. 3 та бригада эса Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Николай Злобин методи бўйича меҳнат қилмоқда. Биз бу бригадаларнинг кучи билан ўтган давр мобайнида Беруний проспектида 1104 ўринли янги мактаб биноси, Волгоград кўчасида Ўзбекистон Кўрлар жамиятининг маданият саройи, зоология ва паразитология илмий-текшириш институтининг биноси каби кўплаб объектларни фойдаланишга топширдик.

Фан ва техниканинг янгиликларини ишлаб чиқаришга жорий этмоқдамиз. Битта бўёқчилик асбоб-ускуналари билан жиҳозланган кўчма станция ишга туширилди. Бетон қуйишда қолип тахтадан эмас, балки металлдан қилинса, ундан жуда катта материални тежаш ва ишнинг сифатини ошириш имкони туғиларкан. Шу мақсадда биз 1,2 минг кубометр бетон қуйишда шу усулни қўлладик.

Техника ижодкорларининг иши ҳам диққатга сазовордир. А. Дорофеев, Н. Клюев, Н. Федоренко каби рационализаторларимизни н г изланишлари натижасида 14 та таклифни ишлаб чиқаришга жорий этиб, 43.7 минг сўм иқтисод қилдик.

Учинчи кварталда бош пудрат бўйича 5 миллион 440 минг сўм, ўз кучимиз билан 2 миллион 530 минг сўмлик қурилиш-монтаж ишларини амалга оширишимиз ва 14 та объектни фойдаланишга топширишимиз керак.

Бундай катта вазифаларни амалга ошириш учун энг аввало бригадалар, участка ва бошқармалар ўртасида социалистик мусобақани авж олдириб меҳнат қилаётирмиз.

Трестимизда тўққизинчи беш йиллик топшириқларини муддатидан олдин бажариш ташаббусига қўшилиб меҳнат қилаётган коллективларнинг ҳам сони кундан-кунга ортиб бормоқда. 7-қурилиш бошқармасидан Ю. Давидов, 32-қурилиш бошқармасидан Н. Бореев, 47-қурилиш бошқармасининг М. Чернишева, А. Мердвин, 70-қурилиш бошқармасидан С. Варахтин, материал таъминоти комбинатидан Э. Йўлдошевлар беш йилликни тўрт ярим йилда адо этишга аҳд қилдилар. Уларнинг кўпчилиги ҳал қилувчи йилнинг план ва топшириқларини бажариб, ўз байрамларига ёруғ юз билан келдилар.

С. ҲА—ИМОВ,
«Главташкентстрой» 6-қурилиш трести бирлашган касаба союз комитетининг раиси.

ДАЛАДА КИТОБХОНЛАР КОНФЕРЕНЦИЯСИ

Бухоро область Карл Маркс номли колхознинг Муҳаммад Фаттоев бошлиқ бригадаси дала шийпонида китобхонлар конференцияси бўлиб ўтди. Дала меҳнатчилари Шуҳратнинг «Олтин зангламас» романини муҳокама қилдилар. Пахтакорлар ана шу асар ҳақидаги ўз таассуротлари билан ўртоқлашдилар. Унинг ютуқ ва камчиликларини кўрсатиб ўтдилар. Колхозчилар ёзувчи ва шоирлар, пахтакорлар, чорвадорлар ва механизаторлар тўғрисида кўпроқ асарлар ёзишлари ҳақида истаклар билдирдилар.

Китобхонлар конференцияси — колхоз кўчма кутубхонасининг кўпгина хайрли ишларидан бири. Кутубхона ходимлари дала шийпонларига бадиий, сиёсий адабиётни, газета ва журналларнинг янги сонларини доимо етказиб турадилар. Улар дала меҳнатчиларини янги китоблар билан таништирадилар, адабиёт тўғрисида суҳбатлар ўтказадилар. Владимир Маяковский билан Садриддин Айнийнинг ҳаёти ва ижоди тўғрисида ўтказилган суҳбатлар мароқли бўлди ва колхозчилар ёдида узоқ сақланиб қолади.

(ЎзТАГ).

Ҳамкорлик асосида

АФҒОНИСТОН ЦЕМЕНТИ

Сурхондарё областининг янги қурилишлари Афғонистоннинг Пули-Хумри шаҳридаги заводда ишлаб чиқилган цементнинг дастлабки минг тоннасини олди. Қўшни мамлакатда чехословакиялик мутахассислар томонидан қурилган бу завод Ўзбекистоннинг чегара областига Совет Иттифоқидаги цемент заводларига қараганда анча яқин жойлашган. Ҳамкорликнинг фойдаси ҳам шунда.

Афғон цементидан Термизда янги мактаблар, қозонхона ва уй-жой қурилишида, Шеробод даштидаги посёлка ва объектларни қуришда фойдаланилмоқда. Шу йил ёзда кучга кирган битимга мувофиқ йил охирига қадар Афғонистондан 40 минг тоннадан ортиқ цемент олиниши кутилмоқда. Ўзбек қурувчилари бу цементнинг сифатига юқори баҳо бердилар.

Е. ВЕЛИЧАНСКАЯ,
ЎзТАГ мухбири.
Термиз шаҳри.

„Тошкент оқшоми“да босилгандан кейин

„ХОТАМТОЙ“ ИНСПЕКТОР

Шу сарлавҳа остида «Суд залидан» рубрикаси билан газетанинг 30 июль сонида босилган материалда Ҳамза район социал таъминот бўлимининг инспектори А. Ф. Ильинанинг жиноий қилмишлари фош этилган эди.

Шаҳар социал таъминот бўлимидан олинган жавобда барча район социал таъминот бўлимларида ишлаш учун кадрлар танлаш ва жой-жойига қўйиш кучайтирилди, бу масалада конкрет тадбирлар ишлаб чиқилди. Район социал таъминот бўлимлари ишини муттасил назорат қилиб бориш янада кучайтирилди.

Тошкент лак-бўёқ заводи ишлаб чиқараётган ўндан ортиқ ассортиментдаги лак-бўёқ маҳсулотлари мамлакатимиз халқ хўжалигида кенг қўлланилади. Корхона коллективи етти ойлик планни муваффақият билан бажарди. Шу давр мобайнида пландан ташқари 400 минг сўмликдан зиёд маҳсулот тайёрланди. Мамлакатимиз халқ хўжалигини ривожлантириш тўққизинчи беш йиллик план топшириқларини муддатидан илгари бажариш учун бошланган умумхалқ ҳаракати корхона ишчилари ўртасида кенг қулоч ёзмоқда. Мана бу суратда заводнинг мана шу ташаббусга қўшилган илғор ишчиларидан (чапдан ўнгга) Анна Забабулина, Лилия Юлаева ҳамда Мария Вдовиналар акс этган.

М. Нуриддинов фотолари.

Редакцияга хат

СУВ ҚАЧОН КЕЛАДИ?

Киров район Шаҳристон кўчасида бундан уч йил илгари бир нечта кўп қаватли бинолар қурилди. Ўшанда одамлар биз яшаётган кўча шаҳардаги энг яхши жойлардан бири бўлади деб умид қилишган эди.

3-А, 1, 2-уйларга кўчиб келган аҳоли уй атрофларига ниҳоллар экишди. Янги, чиройли цемент ариқчаларда бир кун сув бўлиб қолар деб кутишди. Экилган ниҳолларнинг кўпи қуриб кетди. Баъзи бировлар водопровод сувидан ниҳол суғоришга мажбур бўлишди. Баҳор ўтди, ёз ҳам ўтаяпти, сувдан дарак бўлмади. Бир вақтлари сув учун қурилган цемент ариқчаларнинг кўп қисми кўмилиб кетди. 3-А уйда яшовчи Т. Крилова, С. Шестова, Р. Яхиналар уч-тўртта ниҳолни водопровод сувидан суғоришиб, вояга етказишибди. Аммо, афсуски, ариқлар атрофидаги кўпгина ниҳоллар синиб, қуриб кетибди. Уч йилдан ошиб қолди, ариқ шахобчаларида сув йўқ.

Шу уйлар рўпарасида жойлашган 63-мактаб боғи ҳам сувсизликдан қуриб тамом бўлай деб қолибди. Дарахтларнинг сарғайиб ётган баргларини кўриб ачинасан киши.

Шаҳристон кўчасидан қайтар эканмиз, қаровсиз қолган бу уйлар атрофидаги ниҳолларга ачиниб кетдик. Бу ерга сув келтиришга маҳалла комитетидагилар ҳам, ЖЭК ходимлари ҳам мана, уч йилдирки, эътиборсизлик билан қараб келишмоқда. Шаҳристон кўчасидаги уйларга қачон сув келади? Бу саволга ободончилик бошқармасидагилар қандай жавоб беришаркин?

Д. ҲАҚНАЗАРОВ.

Истеҳзоли хатлар

ОФТОБДА ТОБЛАНМОҚЧИ БЎЛСАНГИЗ...

Агарда сиз баданингизни куйдириб, саратон офтобидан баҳраманд бўлмоқчи бўлсангиз, «Роҳат» кўлига ёки бирон дам олиш ерига бориб ўтирманг. Шундоққина «Болалар дунёси» олдидаги Арсатинский бекатига келиб қўяқолинг.

Шаҳримиздаги энг йирик бекатлардан бири ҳисобланган бу автобус тўхташ жойида ҳанузгача соябон йўқ. Фақат саккизта № 1, 4, 17, 30, 62, 69, 74, 86-автобусни кутиб турган тумонат йўловчилар асфальтнинг қизиғи-ю, офтобнинг шуъласидан терга ботиб, Куйбишев район ободонлаштириш бошқармаси раҳбарларининг бундай боқи-беғамликлари дан «миннатдор» бўлишяпти.

Офтобда тобланмоқчи бўлганлар, шу бекатга марҳамат қилаверинг!

А. БУРОНОВ.

ЖИДДИЙ ПРОБЛЕМА

ВАШИНГТОН. Жиноятчилик — Қўшма Штатларнинг ғоят жиддий проблемаси бўлиб қолмоқда. АҚШ президенти Р. Никсон душанба куни имзолаган қонун лойиҳасига мувофиқ, штатлар ва шаҳарлар полициясининг яқин уч йилдаги эҳтиёжлари учун қўшимча равишда 3 миллиард 250 миллион доллар ажратишни кўзда тутади.

АҚШ Федерал текшириш бюросининг маълумотларига қараганда, одам ўлдириш, талаш ҳужум қилиб қаттиқ жароҳат етказиш каби оғир жиноятлар сони шу йилнинг январь ойидан март ойигача 6 процент ошган. Йирик шаҳарлар ҳали ҳам жиноят ўчоқлари бўлиб қолмоқда. Масалан, Чикаго шаҳрида шу йилнинг дастлабки олти ойи мобайнида бандитлар қўлидан 486 киши ҳалок бўлган. Бу — ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 35 процент ортиқдир.

(ТАСС).

Шубҳали рекорд

ДУБЛИН. (ТАСС). Август ойининг бошидан автобусларда юриш қиймати 25 процентгача ва темир йўлда юриш қиймати 12—15 процент оширилади. Коолицион ҳукуматнинг қарори билан сут, конфет, бензин, машина мойи нархлари ҳам оширилди.

Нарх—навонинг яна оширилганлиги муносабати билан Ирландия пойтахтида оммавий норозилик намойиши бўлиб ўтди.

Жаҳон ойнаси

Ирқчиларнинг янги жинояти

ЛУСАКА. ТАСС мухбири В. Кузнецов хабар беради:

Икки яшар Тазвинга — қўлидан ва чап ёнбошидан яраланган. Обеде Давид Масви деган болага отилган ўқнинг иккитаси ўпкасини тешиб ўтган. Маньова Матадзомба деган қизчанинг елкасига ўқ тегиб яраланган. Қирқ яшар Еаниа Мубайрэ деган хотиннинг елкасидан ўқ теккан. «Замбия дейли мейл» газетасининг бугунги сонида Родезияда африкаликлар кўплаб ўққа тутилаётганлиги тўғрисидаги даҳшатли фотографиялар ва хабарлар икки саҳифага тўлдириб босилган.

Ирқчи маъмурлар мамлакатда озодлик кураши кучайиб кетганлигига дуч келиб тинч аҳолини террор қилишга киришдилар. Мамлакат аҳолисини озодлик учун курашувчиларни қувватлаяпти деб шубҳаланиб террор қилмоқдалар. Ирқчиларнинг жазо отрядлари, деб ёзади газета, Африка аҳолисини қўрқитишга ва Родезия территориясидаги партизан отрядларини қўллаб-қувватлашдан воз кечишга мажбур этишга уриниб, тинч қишлоқларга босқинлар қилмоқда, хотин-қизлар, болалар ва кексаларни қийнаб ва отиб ўлдирмоқдалар, мактабларни бузиб ташламоқдалар, ғалла омборларига ўт қўймоқдалар. Маунт-Дарвин округидаги Чимойа, Марандера қишлоқлари, Миссия Мусенгеси яқинидаги бошқа бир қанча қишлоқлар мана шундай вайрон қилинди.

Мазкур қишлоқларнинг аҳолиси ирқчилар террорига дуч келмаслик учун мустақил Замбия республикасига қочди. У ерда врачлар ярадорларга дарров медицина ёрдами кўрсатмоқдалар.

Мозамбикдаги Вириям қишлоғининг фожиаси каби Маунт-Дарвин округидаги қонли қирғин тўғрисида олинаётган хабарлар африкаликлар диёрида қонли жиноятлар қилаётган ирқчиларни ва мустамлакачиларни қораловчи янги айбномадир.

ПУЛ ҚАДРСИЗЛАНМОҚДА

Какао лўяси халқаро чайқовчилар валюта ўрнига айлантирган юзлаб бозори чаққон нарсаларнинг биттаси, холос. Табиийки, бу қимматбаҳо хом ашё билан боғлиқ бўлган чайқовчилик халқаро танглика олиб келди. Бу танглик шу даражада кескинлашиб кетдики, Англиядаги шоколад ишлаб чиқарувчи энг йирик корхоналарнинг бири бўлган «Раунтри Макинтош» фирмасининг директори какао лўяси билан чайқовчилик қилиш давомида камида 20 миллион фунт стерлинг йўқотганлиги аниқлангач вазифасидан четлатилди. Фонд биржаларида бу фирма акциялари бўйича битимлар тузиш тўхтатиб қўйилди.

Кўп олғирлар, — деб ёзди «Гардиан» газетаси, какао лўясининг нархи тушади деб фараз қилишди, шунинг учун ҳам кейинчалик уни яна харид қилишни кўзда тутиб сотиб бўлишди. Уларнинг бахтига қарши какао лўясининг нархи ошиб кетди. Чунки у кутилмаганда пулнинг ўзидан ҳам қимматроқ бўлиб қолди. Ўзларида бўлмаган какао лўяларини сотган чайқовчиларга савдо сотиқдаги шерикларига гаплашилган молни қимматроқ нархда харид қилиб етказиб беришга тўғри келди. Катта зарарлар ана шундан келиб чиқди.

Ўзида бўлмаган молни сотиш ва харид қилиш ҳамма фонд биржаларидаги одатдаги ҳодиса ҳисобланади. Бунга алишадиган валюта билан бўладиган операциялар ҳам киради. Халқаро валюта бозорларида арзон нархда сотиб олинадиган ва қимматроқ қилиб сотиладиган банка билетлари билан қилинадиган операциялар давомида миллионлаб доллар ва фунт стерлинглар «ишланади». Шуниси ҳам борки, харид қилиш ва сотиш ишлари нақд банкнотлар бўлмагани ҳолда олиб борилади. Бунда энг муҳими битимлардан фойда олишдан иборат. Бу иш ҳар куни бўляпти. Битимлар миллионлаб фунт стерлинг ва долларларни ўз ичига олади. Бир валютанинг алмашиш курси иккинчисига нисбатан салгина ўзгариши пулни какао лўясидек сотадиган ва сотиб оладиган даллол ҳамда банк эгаларига жуда катта фойда келтиради.

Аммо, юқорида мен гапирганларим ҳозирги кескин халқаро валюта танглигининг сабабчиси эмас. Уларнинг ҳаммаси касалнинг аломатлари, холос. Халқаро валюта бозорларидаги саросимликни пулнинг умумий қадрсизланиши келтириб чиқарди. Бунинг натижасида ғарбдаги бутун иқтисодий система танглигининг бир доирасидан иккинчисига тушиб қоляпти. Валюта бозорларида фунт стерлингнинг баҳоси тушган куни Англияда чиқаётган газеталар мамлакатда пул қадрсизланиши назорат остидан чиқаяпти, деган хабарларни катта сарлавҳалар билан ёритдилар. «Пул қадрсизланишининг тезлашиб бораётгани, — деб ёзади «Гардиан» газетаси, — чакана нархларни янги тазъйиқ остига оляпти ва чакана нархларнинг 9,5 процент миқдоридаги ҳар йилги ўсиш кўрсаткичи равшан кўриниб туришича номақбул даражага — 10 процентга етса керак». Бошқача қилиб айтганда, Англияда моллар нархининг ўсиши бизнинг кунларимиздаёқ ўн процентга тенг.

Биз харид қилаётган ҳамма нарсалар нархининг кам учрайдиган бундай сакраши капитализм оламида халқаро валюта томонидан қилинаётган найрангларнинг натижасидир. Нархларнинг ақлга сиғмайдиган даражада ошиши бизнинг кунларимиздаги Англияда бўлаётган суҳбатларнинг энг одатдаги темаси ҳисобланади. Агар сиз магазинга, айтайлик, сабзавот, ёғ, сут, балиқ, гўшт, пойафзал ёки костюм харид қилиш учун кирсангиз: «бу жиннилик қачон тугайди» деган сўзларни ҳадеб эшитаверасиз.

Ҳозирги вазиятда бу танглик тугамайди. Чунки капитализмнинг бутун тузилиши даҳшатли бурама бўйича айланяпти. Бизнинг кунларимизда капиталистларнинг олаётган фойдалари шунчалик кўпки, улар ўз капиталларини сарфлаб бўладиган нарсаларни жонжаҳдлари билан қидирмоқдалар. Капиталистлар бизнинг кунларимизда ўз даромадларини пул ҳолида сақлашдан кўра, хоҳлаган нарсани сотиб олишга тайёр туришибди. Оддий кишиларнинг ҳам ҳозир пул тежаши бемаъни иш бўлиб қоляпти. Чунки пул баҳоси мисли кўрилмаган тезлик билан пасаймоқда.

Пуллар сотиб олиниши ва сотилиши мумкин бўлган молга айланди. Бу иш билан банк эгалари, бизнесменлар ва чайқовчилар шуғулланмоқда. Пул валюта олғирларидан бўлак ҳар кимнинг меҳнат мезони бўлиб хизмат қиляпти. Пул какао лўясига ўхшайди. Лондон бозорида какао лўяси билан чайқовчилик қилганларнинг кўплари какао лўясини ҳеч қачон ўз кўзлари билан кўрган эмаслар. Улар уни экишмаган ҳам, суғоришмаган ҳам, етиштириб, қоплаб, кема тагхоналарига ортишмаган. Улар уни кема тагхоналаридан бўшатиб Англиянинг кондитер фабрикаларига келтиришмаган, шоколад бўтқасига айлантириш учун порошок қилиб торттиришмаган ва болаларга сотиш учун кондитер магазинларининг пештахталарига келтиришмаган.

Улар какао лўяларини сотиб олиш ва сотиш билан шуғулланишди, холос. Улар бу ишда миллионлаб пул ишлаб олишни ният қилишди. Лекин воқеалар улар билан қалтис ҳазиллашди. Оқибатда бу битимлар туфайли миллионлаб пулларидан ажралдилар. Лекин улар капиталистлар бўлганлиги учун ҳамма пулларини ҳам йўқотмайдилар. Шоколад нархи яна ошиб кетади. Болалар (аниқроғи уларнинг ота-оналари) унинг учун кўпроқ тўлайдиган бўладилар ва ҳамма нарса токи бизнинг жамиятимиз ва экономикамиз ҳар қанақа нарса, ҳатто болалар ширинлиги билан бизнес қилаётган чайқовчилар, манипуляторлар ҳамда шунга ўхшаш кишилар қўлидан тортиб олинмагунча яна илгаригидек давом этаверади.

Жеймс ОЛДРИЖ,
инглиз ёзувчиси.

(АПН).

ҲУКУМАТ ҚАЙТА ТАШКИЛ ЭТИЛДИ

САНТЬЯГО. Чили президенти Сальвадор Альенде республика ҳукуматини қайта ташкил этди. У, янги ҳукумат миллий хавфсизлик ҳукумати бўлади, деди.

Орландо Летельер (социалист) ички ишлар министри қилиб тайинланди. Клодомиро Альмейда (социалист) яна ташқи ишлар министри бўлиб қолди, қуруқликдаги қўшинлар бош қўмондони генерал Карлос Пратс миллий мудофаа министри лавозимини эгаллади, ҳарбий денгиз кучлари қўмондони адмирал Рауль Монтеро молия министри, ҳарбий ҳаво кучлари қўмондони генерал Сесар Руис — жамоат ишлари ва транспорт министри, карабинерлар корпусининг бош директори генерал Хосе Мариа Сепульведа ерларни ўзлаштириш министри қилиб тайинландилар.

Анибаль Пальма (радикал) уй-жой ва шаҳар қурилиши министри лавозимини эгаллади. Бирлик халқ ҳаракатлари партиясининг аъзоси Фернандо Флорес ҳукуматнинг министр — Бош секретари лавозимига тайинланди.

Бошқа министрлар ўзларининг илгариги лавозимларида қолдирилдилар. Улар орасида коммунистик партиянинг уч вакили бор.

Давлат бошлиғи янги ҳукуматнинг вазифаларини белгилар экан, уқтириб айтдики, у сиёсий ва иқтисодий соҳада тартиб ўрнатиш, Чилини, унинг суверенитетини, экономикасини, демократияни ва эркинликни ҳимоя қилиши лозим.

Президент мамлакат меҳнаткашлари ҳукумат қайта ташкил этилганлигини кучларни жой-жойига қўйиш деб, мамлакатда граждан урушининг олдини олиш йўлида қўйилган қадам деб тўғри тушунишларига аминман, деди.

БРАЗИЛИЯДА СОВЕТ ФОТОВИСТАВКАСИ

САН — ПАУЛУ. ТАСС мухбирлари Г. Молдаванов билан Б. Шчербаков хабар берадилар:

Бугун Бразилиядаги энг йирик саноат маркази — Сан — Паулу шаҳрида СССРнинг учинчи савдо — саноат виставкаси очилди.

Виставкага совет машинасозлиги, электроникасининг энг янги намуналари, авиация техникасининг янгиликлари, ўлчаш ва оптика асбоблари қўйилган. Виставкадаги экспонатларнинг бир қисми СССРда атом энергиясидан тинчлик мақсадларида фойдаланиш соҳасида олиб борилаётган ишлар ҳақида ҳикоя қилади.

Совет экспозицияси, 4,5 минг квадрат метр майдонни эгаллаб турибди.

Виставка томошабинлари «Луноход» моделини ва Юрий Гагарин жаҳонда биринчи бўлиб космосга йўл очган «Восток» космик кемасининг, вертолётлар ва реактив самолётларнинг моделларини зўр қизиқиш билан кўздан кечирмоқдалар. Улар «ЯК—40» самолётининг модели олдида узоқ туриб қолмоқдалар.

Бразилия ташқи ишлар министрлигининг Шарқий Европа мамлакатлари билан савдо қилиш комиссияси раиси К. Андради бундай деди: ушбу виставка шу жиҳатдан диққатга сазоворки, у ҳар бир томошабинга Совет Иттифоқи барча соҳаларда эришган муваффақиятлар тўғрисида тўлиқ тасаввур беради. Бразилия савдо — саноат доираларининг намояндаларини бу ерга қўйилган кўпгина машина ва ускуналар шубҳасиз қизиқтиради.

Адабиёт ва санъат

КАМАЛАК ЖИЛОСИ

БИР замонлар гўзал бир ўзбек аёли сув бўйига келиб, унга тикилибди. Шунда осмонда сузиб юрган булутларнинг акси сувга тушиб, камалакнинг етти хил рангида товланиб кетибди. Гўзал аёл мана шу тасвирни матода акс эттирмоқчи бўлибди. Ўзбек хотин-қизларининг қадимдан удум бўлган гўзал либоси — хонатлас ана шундай қилиб дунёга келган эмиш.

Атлас тўқувчиларнинг кўҳна санъати ва ҳунари ҳозир ҳам гуллаб-яшнаяпти. Илгари хонатлас якка қўл устахоналарида тўқилган бўлса, энди фабрика ва комбинатларнинг конвейерларида дунёга келаяпти. Бир замонлар бир кийимлик атлас тўқиш учун уста неча кунлаб қаддини букиб меҳнат қилар эди. Бугунги кунда эса хонатлас замонавий корхоналарда дарё бўлиб оқаяпти. Махсус ихтисослик билимини олган ёш усталар жаҳонга донги кетган миллий хонатласнинг янгидан-янги навларини яратмоқдалар.

Ўзбекистон ўзининг кулолчилик маҳсулотлари билан ҳам қадимдан машҳур. Қайси уйга кирманг, лаган, пиёла, чойнак ва кўзаларга кўзингиз тушади. Риштон, Ғиждувон, Шаҳрисабз кабилар Ўзбекистоннинг кулолчилик маркази бўлиб келган. Ҳозир ҳам бу ерларда қадимий анъана давом этмоқда. Махсус кулолчилик устахоналари ва цехларида янгидан-янги маҳсулотлар ишлаб чиқариляпти. Риштонда қурилаётган янги завод йилига миллион сўмлик кулолчилик маҳсулотлари ишлаб чиқаради.

Ўзбек халқининг қадимий ҳунарлари қаторига каштачилик, мис ўймакорлиги, гиламчилик, зардўзлик, кабилар ҳам киради. Ўзбек дўпписининг шуҳрати жаҳонга маълум. Бугунги кунда амалий санъатнинг ана шу турлари ҳам гуркираб ривожланаяпти.

Ўзбекистон ҳукумати қадимий халқ ҳунармандчилигини янада тараққий эттириш мақсадида махсус маҳаллий саноат министрлигини ташкил этиш ҳақида қарор қабул қилган. Ана шу министрлик ташкил этилганидан буён орадан ўтган 7 йил мобайнида бир қанча янги бадиий буюмлар фабрикалари қурилди. Самарқанд, Бухоро ва Қашқадарё областларида гилам ва гилам маҳсулотлари ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Ёдгорлик буюмлари ишлаб чиқариш кўпайтирилди, Бухорода мисгарлик буюмлари ишлаб чиқарувчи цех бунёд қилинди.

Ўзбек миллий кийимининг ажралмас қисми бўлмиш дўппи ишлаб чиқариш ҳам кенг йўлга қўйилган. Министрликка қарашли корхоналарда 30 хил дўппи ишлаб чиқариляпти. Бунинг сабаби оддий. Республикамизнинг деярли ҳар бир райони ўзига хос дўппичилик билан машҳур бўлиб келган.

Министрлигимиз ўзбек чолғу асбобларини ишлаб чиқаришга алоҳида эътибор беради. Чолғу асбобларига ишлов беришга ҳам катта эътибор берилади. Негаки бу чолғу асбобларининг овозига ҳам таъсир қилади.

Ўзбек оиласини сўзана, чойшаб, гулкўрпа ва бошқаларсиз тасаввур қилиш қийин. Бизнинг аёлларимиз қадим замондаёқ каштачилик билан машҳур бўлган. Бугунги кунда қўл каштачилиги билан бир қаторда республикамизда попопчилик ҳам кенг тус олди. Ҳозир Ўзбекистонда энг янги техника билан қуролланган бешта бадиий каштачилик фабрикаси мавжуд. Бундан ташқари Бухоро ва Ғиждувон зардўзлик фабрикалари ишлаб турибди. Ўзбек халқ амалий санъати Канада, Туркия, Франция, Италия, Бразилия, АҚШ ва бошқа мамлакатлардаги виставкаларда бир неча бор муваффақиятли намойиш қилинди.

А. СУЛТОНХЎЖАЕВ,
Ўзбекистон ССР маҳаллий саноат министри.

АПН.

ҚАЙТИШ

Гўдак бола эдим, отадан сағир,
Уруш борар эди жуда беомон.
Маъсум қарашимда аён бир
тақдир,
Онам нон ўрнида ютар эди қон.
Эсласам мен ота дийдорини зор,
Кўзларимдан ўтар онам безавол.
Қай кундир, ичимда ёғар эди қор,
Қайтсам деб ўйладим отамга
дарҳол.

Ғалаба қуёши порлади бир кун,
Юртимга қадалди эллар нигоҳи.
Келди омон қолган эркаклар
дуркун,
Қайтмади бизники, кетмади доғи.
«Воҳ!» деб хаёлимга ёлвордим
тағин,
Дил-дилимдан ўтди жанг ичра
отам.
Интизор у кунлар келдилар яқин,
Қайтгим келди шу пайт у
кунларга ҳам.
Шўх бир йигит бўлдим, ўжар,
бесабр,
Онам-она бўлди ўксук, меҳрибон.
Бизни бахт-иқболдан қисмади
тақдир,
Бироқ отамиздан қисди у замон.
Мени излаб топар болалик чоғим,
«Ота!» деб қаратар яна ҳар кимга,
Гўё кўкка бориб етардай оҳим,
Қайтгим келар маъсум
болалигимга.
Шунда жон-жонимдан кечарлар
бир-бир,
Қон-қон йиғлаб онам кечирган
кунлар.
Тунлар ўз қадрини сўргандай
басир,
Қулоғимга келар олис шовқинлар.
Ўқиб ўргандим мен урушни қайта,
Лаънатладим қайта у машъум
кунни.
Оталар шаънига мадҳ айта-айта,
Ота бўлиб қолдим ўзим бир куни.
Қайтдим мен гўёки гўдак чоғимга,
Топди болалигим отамни омон,
Аста шивирлайди у қулоғимга:
«Ташлаб кетманг энди бизни,
отажон!»

Чўлпон ЭРГАШ.

МОСКВА. Виктор Александрович Сонин Б. М. Греков номидаги ҳарбий тасвирий санъат усталари студиясининг ҳайкалтарошидир. У фақат ҳарбий темада эмас, турли мавзуларда ижод қилмоқда.

СУРАТДА: В. А. Сонин шоир Степан Шчипачев ҳайкалини ишламоқда.

В. Черданцев фотоси. ТАСС фотохроникаси.

Музейлар билан танишув

Тошкент театр ва рассомчилик санъати институти санъатшунослик бўлимининг иккинчи курс студентлари ёзги практикаларини ўтказиш учун Ватанимизнинг марказий шаҳарлари — Москва ва Ленинградга жўнаб кетишди. Улар Ленинграддаги Рус давлат музейи, Эрмитаж, Москвадаги Третьяков галереяси, Пушкин номидаги рус давлат музейи ва бошқа санъат даргоҳларидаги асарлар билан яқиндан танишадилар, архитектура ёдгорликларини ўрганадилар. Бу танишув ўқув йили мобайнида олинган назарий билимларни мустаҳкамлашга ёрдам беради.

Студентлар практикасига институт ўқитувчилари А. В. Маркевич ва А. Капустинлар раҳбарлик қилишади.

М. ОЛИМЖОНОВА.

ХАЛҚ УСТАЛАРИ ҲАҚИДА РИСОЛА

Ғафур Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти санъатшунос А. Соколованинг «Халқ усталари билан учрашганда» деб номланган китобчасини босмадан чиқарди. Муаллиф хивалик ёғоч ўймакорлик санъат устаси Ота Полвенов, кулолчи Ғаимбой Матжонов, тошкентлик моҳир ганчкор Маҳмуд Усмонов, наққош Ёқубжон Раупов, самарқандлик кулолчи Маҳкам Облоқулов, марғилонлик атласга гул босиш санъати устаси Солижон Тошпўлатовлар ҳақида ҳикоя қилади. Ҳар бир уста билан учрашгандаги хотираларини санъатшунос батафсил ёзар экан, у усталар касбининг ўзига хослиги, мураккаб санъат техникаси тўғрисида фикр юритади.

Рисола кўп минг нусхада чоп этилган бўлиб, усталарнинг фотосуратлари, ишларидан намуналар кўрсатилган.

М. АҲМЕДОВ.

Ёшлар ва студентларнинг Берлиндаги Бутунжаҳон фестивали пойтахти музика, ашула ва рақсларга тўла эди. Кўпчилик очиқ эстрада ҳамда концерт саҳналарида делегацияларнинг бу анжуманда шуҳрат қозонган «Гала-концерт»лари, ёш санъат арбоблари ва бадиий коллективларнинг чиқишлари бўлди.

СУРАТДА: «Фридрихштадтпаласт» залида совет делегацияларининг концертида чиққан Сибирь халқлари Красноярск Давлат ансамблининг артистлари катта муваффақият қозонди.

В. Великжанин фотоси. ТАСС фотохроникаси.

ТЕАТР ГАСТРОЛИ

Сирдарё область музикали драма театри Қашқадарё областида ўз гастролларини бошлади. Театр репертуарида Ҳотам Солиевнинг «Туғилган кун» пьесаси, Владимир Поляковнинг «Кутилмаган меҳмонлар» комедияси бор. Театр бригада дала шийпонларида концерт беришни, дала ва фермаларнинг меҳнатчилари билан учрашувлар ўтказишни ҳам режалаштирган.

(УзТАГ).

БИНОКОРЛАР УЧУН КОНЦЕРТ

Ҳаваскорларнинг «Оқ олтин» ансамбли Бутуниттифоқ зарбдор комсомол қурилиши — Бухоро ип газлама комбинатининг қурилиш майдончасида концерт берди. Пахта тозалаш заводининг хонандалари, раққослари, созандалари Ўзбекистон ССР ва республика Компартияси ташкил этилганлигининг 50 йиллигига бағишланган янги программани кўрсатдилар. Бу — ҳаваскорларнинг бинокорлар ҳузурида берган биринчи концерти эмас. Умар Қодиров, Сергей Бақоев, Шавкат Ёдгоров, Анатолий Самиев, Дамир Раҳматуллин ва заводнинг бошқа ҳаваскор артистларини бинокорлар, монтажчилар кўпдан буён биладилар.

(УзТАГ).

КЎСАК

Ғўзалар саф тортиб, шохини ташлаб,
Маржон-маржон кўсак тақиб турибди.
Кўсаклар жилмайиб, аста очиб лаб,
Барг аро мўралаб боқиб турибди.
Деҳқон фарзандиман, ростин айтганда:
Чигит ҳам экканман, ғўза чопганман,
Ғўзага азалдан меҳрим бор қонда,
Ҳаттоки пайкалдан шеърим топганман.
Мана, буни кўринг! Бир оддий кўсак,
Тирсиллаб очилган, сут қадар оппоқ.
Эгнида тўни-ю, ичида яктак,
Ўзбек деҳқонидек яқолари чок.
Кўсакни бомбага қилмасман қиёс,
Оқни қора дерга қўймагай виждон.
Кўсакнинг куррага ўхшашлиги рост,
Ранги ҳам заминга ўхшар шу важдан.
Ўхшатмай учратмас, дейдилар, қаранг,
Пахтакор халқимга пахтаси ҳам мос.
Мана, кумуш тўла ҳамёндек таранг,
Оддий кўсагини мақтадим, холос.

Барот ИСРОИЛ.

САНДИҚДАН ДОД!

— Эру хотин ишлаб нима
орттирдик биз?
Авваллари бир сандиқдан
«Дод!» дердик биз.
Боламизни азобларди чирмаб
чандиқ,
Бугун эса бизни бўғар эски
сандиқ...
Хотин кулар: — Бўғилмайин
қолинг, эр, — деб,
Сандиқ оғзин очиб турар: —
Боринг бер, — деб.
Бу бир савдо, ҳа, кўпчилик
бошида бу,
Кимнинг ички дарди, кимнинг
тошида бу.
Ўзбекчилик, сандиқсиз ҳеч
бўлмас эмиш,
Сандиқ шундай узоқ яшаб,
ўлмас эмиш.
«Ўғил-қизинг борми? Демак
сандиқ керак»
Ўйлашмайди киши учун соғлиқ
керак.
Топганларин унга тиқиб,
емайдилар,
Орзу — ҳавас эвн билан
демайдилар.

Толиб ЙЎЛДОШ.

ҲАВАСКОР

ҲИКОЯ

УЗОҚДАН худди ёнма-ён ўрнашган иккита боққоллик дўконига ўхшайдиган кичкина қаҳвахона саҳнида одам кўп бўлганига қарамай, озғин бир йигит дарҳол кўзга ташланарди. У одамлардан четкада елкаларини букканича ёлғиз ўтирар, таомдан бошини кўтармас, қошиқ тутган узун, ориқ қўли — нозик бармоқларигача сезилар-сезилмас титрарди. Ўз ҳолати билан андак асабий, андак паришон бўлиб кўринар, бундан ташқари, неча кундир тузук тамадди қилмаган одамни эслатарди. Эгнида ранги ўнган қора кўйлак, шими яқин орада дазмол кўрмаган, туфлисини чанг босганди. Бир қарашда, уни райондан тасодифан шаҳарга келиб қолган ёки умрини жуда эрта касбу корга бағишлаган ўспирин деб ўйласа бўларди.

У олдидаги чинни косани нари суриб, қўлидаги соатга қаради-да, ўрнидан қўзғолди. Сўнг эса бошини мағрур кўтариб, катта йўл этагидаги хиёбондан қуёш қайтаётган томонга қараб кета бошлади. Борлиғида акс этган нозиклик ва энди кўринган ғурур туфайли, у қандайдир зиёли одам қиёфасига кирди.

* * *

Йигит каттакон бинога қадам қўйди.

Зинадан юқорига кўтарилди-да, ингичка йўлакдаги қатор эшиклардан бирининг оғзига борди. Тўхтаб, шими чўнтагидан ғижимланган бир неча варақ қоғозни авайлаб олди-ю, шунинг баробарида, ғурури қайта сўниб, елкалари букилди.

У эшикни оҳиста очиб, журъатсиз ҳолда ичкарига кирди.

Хона тўридаги стол орқасида сочини бир ёнга силлиқ тараган миқтигина киши қоп-қора кўзлари ярқираб ўтирарди.

— Келинг битта... — деди у ҳаммом эшигида ўтирадиган ходимларга ўхшаб.

— Бир-иккита шеърим бор эди... — йигит довдираб турганича қўлидаги қоғозни стол учига қўйди.

— Сизни отингиз нима эди?! — сўради стол орқасида ўтирган киши.

— Алижон...

— Алижон, иним, бирон ҳафтадан кейин келсангиз шеърларингизни ўқиб қўярман. Лекин, мен сизга олдиндан айтишим мумкин, редакциялар эшигига кўп келаверишдан фойда чиқмайди. Шеърингизни биринчи кўришим эмас, шеърни умуман ёмон ёзасиз... Кўпроқ ўқиб-ўрганиш керак...

— Ўқияпман... — пичирлади Алижон, ўз айбига унча иқрор бўлгиси келмаётган мактаб ўқувчисидай қисиниб.

— Сиз мени тўғри тушунинг, лекин шоирлик, бу бир истеъдод. Минг-минглаб ҳаваскорлар эшикда сарғайишиб туришади. Шулардан уч-тўрт кишигина ичкарига киради... Одам ўзига фойдали бир ишнинг этагини тутгани маъқул...

Стол орқасида ўтирган киши «гап тамом» дегандай бошини солинтириб олдида уюлиб ётган қоғозларни кўздан кечиришга тушди.

Алижон бир нафас серрайди ва ниҳоят, чиндан ҳам гап тугаганини сезиб, журъатсиз кўйда эшикка йўналди. Эшикни оҳиста очиб, ташқарига чиқди.

У яхши шеър ёзиш қўлидан келмаётгани-ю, ўзидан шоир чиқиши даргумон эканлигини ҳис этди. Ҳозиргина кирган эшигини бирон ҳафтадан кейин ҳам қайта очиши қийинлиги, бу ерда эшитган гапларида аччиқ бир ҳақиқат борлигини ўйлади. Ўзидан ўзи норозиликка тўлган, кайфиятсиз ҳолатда студентлар ётоқхонаси томонга йўл олди...

* * *

Алижон ётоқхона томонга пойи-пиёда бораркан, беихтиёр болалик кунларини эслади...

У, ёши ўн икки — ўн учларга борганида илк бора китоблар ўқиш, шеър ёзишга қизиқа бошлади. Шу пайтгача китоб ўқишга лоқайд қарар, қачондир шеър ёзиши мумкинлиги хаёлига ҳам келмаганди.

Унинг кўнглида китобга нисбатан қизиқиш тасодифан туғилди.

Мактабда Маъсума деган қизча Алижон билан бир партада ўтирарди. Шу қизча ҳар куни синфга китоб кўтариб келар, танаффусларда китоб ўқир, баъзан ҳаттоки дарс пайтларида ҳам китобни парта остига қўйиб, ўғринча кўз югуртириб ўтирарди. Маъсума бир куни қандайдир китобни мақтаб, унга ўқигани берди. У китобни уйига олиб кетди-да, ўқиганидан сўнг, оламда инсонга гоҳ овунчоқ, гоҳ ҳамдард ёки жилла бўлмаса, суҳбатдош вазифасини ўтайдиган дарсликдан бўлак китоблар ҳам борлиги, буларни ўқиш одамий зарурат эканлигини болаларча содда бир тарзда ҳис этди. Китобга кундан-кунга Маъсумадан ҳам кўпроқ меҳр қўйди. Ниҳоят, узун кечаларни ўқишга бериб, хаёлидан нимадир номаълум гаплар, юрагидан нимадир номаълум ҳиссиётлар худди баҳор осмонидаги енгил булутлар сингари ўтаётганини сезди-ю, унинг ҳам қоғоз қоралаб, китоблар ёзгиси келди.

У энди жўралари қатори гузар бошидаги майдончада тўп тепишдан, кўча-кўйда бекор сандирақлашдан воз кечди. Кўча-кўйда жўраларидан, уйда ота-онасидан қочиб, кимсасиз бурчакларда ўзича ғўнғирлашни, шу йўсинда шеър тўқишни одат қилди. Юраги қаттиқ уриб, бутун вужуди гўёки ёнар, аммо қоғоз-қаламга ёпишиб нимадир ёзмоқчи бўлганида — ёки тилига ҳеч бир калом келмас ва ёки, қоғозга тушган сўзларида ҳарорат кўринмасди.

Алижон, оқибат, ўзи қоралаб ташлаган катак бир дафтарни мактабда Каримов деган адабиёт ўқитувчисига кўрсатди. Каримов уни «Сен шоир экансан» деб мақтади. Сўнг, газета-журналларнинг орқасида уларнинг адреси борлигини айтиб, шеърларини биронта редакцияга юбориб кўришни маслаҳат берди.

Унинг ҳаётида беором кунлар бошланди.

Редакциялардан шеърларида нуқсон кўплиги ҳақида талай хатлар олди. Нуқсондан қутулай деб, ўзини ўтга, сувга ургани билан узоқ йиллар давомида барибир ҳеч қандай натижага эришолмади.

Йўқ, охири, умидбахш кунлар ҳам келди.

У болалар газетаси редакциясидан, юборган шеъри маъқул бўлгани, фақат бўшроқ чиққан сўнгги тўрт қаторни тузатса, шеърни бостириш мумкинлиги айтилган хатни олиб, ҳаяжондан энтикди. «Ёмғир» сарлавҳали шеърнинг сўнгги тўрт қаторини бир неча бор янгидан ёзиб, ўзига маъқул келган нусхани конвертга солди. Ҳар эҳтимолга қарши оқ бир варақка редакциядан келган хатни ҳам елимлаб, ўша варақка редакция ходимига шу хат келганини эслатадиган уч-тўрт оғиз гап ҳам ёзди.

Редакциядан қайтиб жавоб келмади.

Алижон ёзган хатини почтачилар йўқотдими ёки редакция ходими яна жавоб ёзишни истамадими — билолмай қолаверди.

Шундан кейин, кўп ўтмай бир куни республика маданият газетасини кўздан кечираётиб, қўққисдан «Ҳаваскорларнинг шеърларига обзор» деган сўзлар остида у ўзининг исми-шарифини кўриб қолди. Газетада унинг тўрт қатор шеъри босилган, шеърнинг «анча дуруст» ёзилгани айтилган эди. Юракда ётган олдинги ғашлик ювилди. У ҳаяжон билан газетадаги мақолани қирқиб, қўлидаги янги дафтарнинг биринчи саҳифасига мамнун ҳолатда елимлади.

Алижон ўрта мактабни битириб, институтга киргунича ўтган давр ичида унинг бир шеъри республика газетасида ҳам босилиб, кўнгилдаги умид ўрнини болаларча ишонч эгаллади...

У бугун ётоқхона томонга бораётиб, бир пайт газетадаги обзорда номи тилга олинса, ўзини салкам шоир деб ўйлагани-ю, қандайдир шеъри босилса, ўзини шоир деб ишонганини кулиб эслади.

Тошкентга келиб, редакцияларга илк бора қадам қўйганидан буён унинг учун машаққатли иккиланиш даври бошланган эди. Унинг кўнглида баъзан қўлидан нимадир ишлар келишига умид туғилар, баъзан эса, аксинча, ўзига бўлган ишончи буткул сўниб, қоғоз-қаламни йиғиштириб қўйишга аҳд этарди. У кўпинча аччиқ бир ҳақиқатни ўйларди: «Ижодкорнинг йўли, эҳтимолки, доимо машаққатлидир. Аммо энг оғир давр — ҳаваскорлик даври. Ҳаваскор ўзига ишонмайди. Бунинг устига бошқалар ҳам унга ишонишмайди!..»

Алижон бугун яна «қўлимдан барибир ҳеч нарса келмайди» деб ўйлади ва бу сафар ортиқ иккиланиб ҳам ўтирмай, қоғоз-қаламни умуман йиғиштириб қўйишга қарор қилди.

* * *

У студентлар ётоқхонасига келиб, иккинчи қават тўридаги хонага кирди.

Хонада учта каравот бўлиб, ҳар бирининг бошида биттадан тумбочка турар, улар устида китоб-дафтарлар уюлиб ётарди.

Алижоннинг ҳамхоналари йўқ. ташвишни, ғуссани билмаган йигитлар, одатда, уйга кеч қайтишарди.

У девор этагидаги каравотга ҳорғин ўтирди. Ўтириш жонига текканидан кейин, елкасига сочиқни ташлаб ювиниб келди-да, ўринда ёнбошлаб, тумбочка устида ётган китоблардан бирини қўлига олди. Йўқ, ўқиш ҳам малол эканлигини сезиб, китобни жойига қўйди ва бошини ёстиққа босиб, деразага хаёлчан тикилди.

Алижоннинг хаёлига — ўз-ўзича икки қатор шеър келди:

Япроқларни аста оралаб,
Қуёш кирар менинг хонамга...

У қалбини яна сеҳрлаб, оромини қайтадан ўғирламоқчи бўлган шеърни хаёлидан ҳайдаб юборишни истаб, кўзларини юмди. Шеър хаёлда бир-икки айланиб, кетишга кетди-ю, йигитнинг хаёли барибир ором топмади. Редакция ходимидан бугун эшитган гаплари энди унинг қулоқларида янграб ўтди:

— Минг-минглаб ҳаваскорлар эшикда сарғайишиб туришади. Шулардан уч-тўрт кишигина ичкарига киради...

«Минг-минглаб ҳаваскор адабиёт эшигига келса, бунинг нимаси ёмон! — хаёлан редакция ходими билан баҳсга киришди йигит.— Уларни эшикдан силтаб ташлашнинг ҳожати ҳам йўқдир. Шоир чиқмаса, уларнинг биировга барибир зиёни тегмайди, адабиётни яхши кўрган одам бўлиб қолаверишади...»

Алижонни уйқу босди. У икки ҳамхонаси шовқин солиб келгани, чироқни ёқиб гаплашиб ўтирганини уйқу аралаш бир ҳолатда ғира-шира ҳис этди-да, қаттиқ уйқуга кетди...

Алижон бехос уйғониб кетганида, хона қоп-қоронғу эди. Нимадан уйғонганини ўйлаб, ўйига етолмади. Ўзини қайтиб уйқуга урса, уйқу баттар қочди. Уйқу ўрнида, ҳалигина топилган икки қатор шеър хаёлини чулғади:

Япроқларни аста оралаб,
Қуёш кирар менинг хонамга...

Унинг ўрнидан ирғиб туриб, чироқни ёққиси, осойишта ўтириб, шеър ёзгиси келди. Бироқ ташвишни, ғуссани билмаган йигитлар инжиши, тўнғиллашини ўйлаб, ўрнида анча маҳал қимир этмай ётаверди. Ниҳоят, бўлмади. Тумбочка устини пайпаслаб қоғоз-қалам олди-да, оёқ учида юриб, йўлакка чиқди.

Бутун талабалар уйқуга кетган, ётоқхона жим-жит эди.

Алижон қоғоз-қаламни йўлак деразасининг токчасига қўйиб, оёқ учида нари-бери юрганича, топилган икки қаторга боғланадиган сўзни қидира бошлади. У ҳар дамда дераза токчасига яқинлашиб, хаёлига келган сўзни ёзар, сўнг яна токчадан йироқлашарди.

Алламаҳалда йигит шеърни ёзиб бўлди. Қоғоз-қаламни кўтариб, уйга қайтиб кирди. Ўзини ниҳоятда бахтиёр сезар, шундан бу кеча ортиқ ухлай олмаслигини биларди. Унинг ёзган шеърини кимларгадир завқу шавқ билан ўқиб бергиси, кимларгадир кўрсатиб, шеърнинг баҳосини билгиси келарди.

* * *

Алижон эртаси куни яна каттакон таниш бинога қадам қўйиб, зинадан юқорига кўтарилди.

У ингичка йўлакдаги қатор эшиклар олдидан нари-берига ўтиб, охири журъатсиз кўйда улардан бирининг оғзига борди. Бу эшикдан ичкарига кирмаган, редакцияда Соли ака деган киши ишлайди деб, фақат эшитганди. Соли акани танимас, бу киши ҳам ўзини лоқайд қабул қилишига олдиндан ишонарди.

Йўқ, ичкарига кириб салом бериши билан, стол орқасида ўтирган Соли ака негадир ўрнидан турди. Сўнг эса чуқур, қоп-қора кўзлари порлаган бу киши қадрдон кишиси келгандай мулойим кўришиб, ҳаттоки, Алижонга ўтиргани курси олиб берди.

Алижон Соли аканинг муомаласидан довдираб қолди. Бошда «Мени бу киши кимгадир ўхшатди» деб ўйлади. Бироқ, Соли ака ундан кимлигини сўраганидан сўнг, фикридан айниб, баттар терга ботди.

Соли ака Алижон кўтариб келган шеърларни шу лаҳзадаёқ ўқиб чиқди-да, иккита шеърга қалам югуртириб, уларни четкага олиб қўйди. Шундан кейин, эркин суҳбат бошлаб, Алижоннинг ҳалиги иккита шеърида нима нуқсонларни тузатгани-ю, қолган шеърларда нима нуқсонлар борлигини батафсил тушунтирди.

Алижон нима учун Соли ака бунчалар ёруғ муомалада бўлганига тушунолмади. «Нима учун бундай муомала қилаяпти? Бу кишининг мендан бирон илинжи бормикан?!» — ўйлади у беихтиёр.

* * *

Алижон Соли акага баъзан учраб, суҳбатлашиб туришга одатланди.

У нима учун бу киши бошдан ёруғ муомалада бўлгани-ю, шундай муомалани давом эттираётганига тушунолмас, бир куни лоп этиб бунинг қандайдир сабаби борлиги аён бўлишини ичида кутиб юрарди.

Унинг охири сабри чидамади.

Алижон Соли акага ундан миннатдор эканлигини айтиб, ҳар қалай, ўзига нисбатан ёруғ муомаланинг боисини сўради.

— Ахир, ман бир ҳаваскор бўлсам... Сизга бирон нафим тегмаса...

Соли ака беозор кулимсиради. Сўнг, елкаларини ҳижолатли бир кўйда қисди-да, бундай жавоб қилди:

— Биласиз, бизни ота-онамиз тарбиялайди, вояга етказади. Биз шундай қарздор бўлиб қоламизки, узишга на қурбимиз етади, на имкониятимиз. Ота-онамиз биздан бу қарзни узгин деб сўрамайди, чунки бунга муҳтож ҳам эмас. Қарзга бизни норасида фарзандимиз муҳтож, у ёқдан олганимизни бу ёққа берамиз... Муомала ҳам шундай бир гап. Сиз мендан нимадир олсангиз, ўзингиздан кейинги бир одамга қайтарасиз...

Алижон бу гапни бироз бепарво қабул қилди. Аммо, кейинчалик, бу гапнинг мағзига чуқурроқ тушуниб, уни баъзан эслайдиган бўлиб қолди...

Орадан ўн йилдан ҳам кўпроқ вақт ўтди.

Редакцияда хизмат қилаётган Алижоннинг ҳузурига баъзан таниш-нотаниш ҳаваскорлар келиб туришади. У ўрнидан туриб келган киши билан кўришади. Сўнг эса, ўтиргани курси олиб беради-ю, эркин суҳбат бошлайди.

Алижон ана шунда ҳаваскорнинг довдираб қолганини сезади. Ҳаваскорнинг кўзларида бехосдан шундай савол кўринади: «Нима учун бундай муомала қилаяпти?! Бу кишининг мендан бирон илинжи бормикан?!».

Омон МУХТОРОВ.

⊙ *Осиё ва Африка ёзувчиларининг Олмаота конференцияси олдидан*

Мишель ПИККАРДИ,
(Жанубий Африка ёзувчиси).

МЕН ТАНИГАН ҚИЗ...

Ҳикоя

Идорада йигирма беш ёшлар чамасидаги африкалик югурдаклик қиларди. Ҳеч ким унинг асл исмини билмас, шунчаки «хабаш» деб чақиришарди. Ҳақиқий исми Амос бўлиб, бу фақат шаҳарда юриш учун берилган рухсатномада қайд этилганди. Рухсатномани департамент берганди.

Африкаликнинг китобга ўчлиги Мартанинг эътиборини тортди. У тушлик вақтида идоранинг орқа томонида жойлашган кичкина хонада китоб ўқирди. Одатда шу хонада чой тайёрланар, шу ерда — машинкада идоранинг турли қоғоз-ҳужжатлари кўп нусхада кўчириларди.

Одатдаги иш кунларидан бирида Амос инглиз тили грамматикасини кўтариб Мартанинг олдига келди. Марта қўлидан келганча унга ёрдам берди. Амоснинг ҳамма нарсани жуда тез илғаб, тушуниб олиш қобилиятидан лол қолди. Ахир у ўн беш ёшида мактабдан кетиб қолган, ота-оналари унинг ўқиши учун керак бўлган маблағни тўплаб беришолмаганди. Секин-аста Марта ҳар куни тушлик вақтида кичкина хонага кириб чой устида Амос билан гаплашиб ўтирадиган одат чиқарди.

— Сиз сиртқи курс материалларини мукаммал билиб олишингиз керак, бу борада сизга ёрдам бераман, — деди Марта ўзи билмаган ҳолда буйруқ оҳангида.

Марта кун ора учрашиб туришни таклиф қилди. Ўқишни истаган дўстларингиз ҳам келиши мумкин, деди. Амос йўқ деб оёқ тираб олди. Очиғини айтганда, улар қаерда ҳам учраша олишарди. Амос Иоганнесбургдан ўн миля наридаги Орландо шаҳрида яшайди. Қора танлилар яшайдиган бу шаҳарга европаликларнинг келиши умуман тақиқланган. Ҳаётлари хавф остида қолиши мумкинмиш. Аёл кишининг у ерга бориши ҳақида гап бўлиши мумкин ҳам эмас.

— Ундай бўлса, биргина йўл қолди. Менинг хонамга келасиз! — Марта ўзининг овозидаги буйруқ оҳангидан яна ғурурланди. Ҳаётда биринчи марта у ўзга бир одамга нима қилиши керак эканлигини буйруқ оҳангида тушунтиришн эди.

Амос иккиланиб нима дейишини билолмай қолди. Орадан икки кун ўтгач, у рози эканлигини айтди. «Ҳа» деди-ю, Мартанинг кўзларига тикилиб қолди, сўнг ширинлик кутган боладай майин жилмайди. Азбаройи хурсандлигидан Мартани бағрига босгиси келди. Бироқ Марта ҳамон ўзини чулғаб олган ғурур таъсирида эди. Соат бешларда улар идорадан бирга чиқишди. Мисс Гроблер ва мисс Макензи ажабланиб уларни кузатиб қолишди.

Марта билан Амос серқатнов кўчани кесиб ўтишди-да, трамвай бекатида тўхташди. Амос нималарнидир гапирар, бироқ Марта ўткинчиларнинг ғазабли нигоҳларига қўрқинч билан тикиларкан, унинг гапларини илғамасди. Амос яна гапини қайтарди:

— Наригн бекатгача яёв боришим керак, ўша ерда қора танлилар учун ажратилган трамвай ўтиб туради.

Марта унинг гапини кескин бўлди, трамвай тоққа кўтариладиган ерда, обсерватория бекатида уни кутиб туришини айтиб хайрлашди.

Марта Хилброу бекатига биринчи бўлиб етиб келди. Орадан йигирма минутча ўтди. Лекин Амосдан ҳамон дарак йўқ. Оқ танлилар учун хизмат қиладиган трамвайдан беш-олтитаси ўтди. Ниҳоят қора танлилар учун мўлжалланган трамвай келиб тўхтади. Амос трамвайдан сакраб тушди-да, Марта томон ошиқди:

— Трамвай ҳамиша, шундай, кечикиб келади, — ўзини оқламоқчи бўлди Амос.

Йўл-йўлакай Марта кечки овқат учун магазинга кириб у-бу нарса харид қилиб чиқди. Амос уни кўчада кутиб турди. Оқ танлилар учун хизмат қиладиган бу озиқ-овқат дўконига унинг кириши мумкин эмас эди. Ниҳоят улар уйга етиб келишди. Уйда лифт мунтазам ишлар, бири оқ танлиларга, иккинчиси эса қора танлиларга хизмат қиларди. Марта кескин ҳаракат қилиб Амосни лифтга бошлади. Бу европаликлар учун мўлжалланган лифт эди. Улар бир-бирларига маъноли қараб, кулиб қўйишди. Амос лифтда оқ танлилар йўқлигидан хурсанд бўлиб, худога шукур қиларди. У Англия ҳақида, Диккенс, Шекспир, Ките, Шилли ҳақида ва мана бу ғаройиб аёл ҳақида ўйларди.

Математикани жуда тез ўзлаштирди. Аммо инглиз тилидан анча қийналди. Лекин шунга қарамай, вақти келиб, ўрганиб қолишига ишонар эди. Амос Марта ҳақида ўйлар экан, турли хаёлларга борар эди: бу аёл ҳаддан зиёда кўнгилчан... шароитни ҳисобга олмай нега бундай ҳаракат қилаяпти? Кейин оппоқ қўллари...

Йўқ, ўзига нисбатан билдирилган ишончни оёқ ости қилишга ҳаққи йўқ. У Мартанинг овозини, ёқимли сўзларини тинглашни истайди, холос.

Орадан бир ой ўтгач, улар ўн иккинчи машғулотни тугатаётган эдилар, бир маҳал кутилмаганда эшик қаттиқ тақиллади. Марта ҳайрон бўлди. Кеч соат 10 бўлса! Шу вақтгача ҳали ҳеч ким уни бундай бемаҳалда безовта қилмаганди. Эшикни очдию, остонада турган баланд бўйли, спортчилар киядиган костюмда, бошида шляпа кийган одамни кўрди. Чақирилмаган меҳмондан бренди ҳиди анқиб турарди.

— Марта Харт сиз бўласизми? — сўради у.

Марта «ҳа» дегандек бош силкиди.

— Мен полиция сержанти Ван Тондер бўламан, — дея у чарм ғилофли гувоҳномасини кўрсатди. — Сиз билан гаплашишим ва хонангизни кўздан кечиришим керак.

У Мартанинг елкаси оша ичкарига кўз қирини ташлади. Меҳмонхона коридордан кўринмасди. У қовоғини уюб олди.

— Сизга нима керак? — таажжубда сўради Марта, унинг аста-секин жаҳли чиқаётган эди. Сўрашга сўради-ю, Марта ўз саволидан чўчиб кетди, томоғи қақраб, алланечук ўзгарди.

— Кўп ташвишланманг, хоним, қани юринг, иккаламиз хонани кўздан кечирайлик, — у шундай деб Мартани бир чеккага суриб, илдам ичкарига кириб кетди.

Амос меҳмонхонадаги гилам тўшалган диванда ҳеч гапдан хабари йўқ, ўз хаёллари билан жимгина ўтирарди. Ташқи кўринишдан, полиция уни бу ерда кўриб ажабланмади. У фақат рухсатномани сўради, холос.

— Рухсатнома? — Амос чўнтагидан жигарранг ғилофли рухсатнома олиб, қаршисида турган полициячига узатди ва гўё бунинг унга аҳамияти йўқдек девордаги суратларни кўздан кечира бошлади.

— Махсус рухсатномангиз қани? — сўради полициячи.

— Йўқ, — жавоб берди Амос.

— Шундай денг? Комендант соати бошланганидан сўнг оқ танлилар яшайдиган районга киришга, биринчидан, ҳаққингиз йўқ, иккинчидан, бунга журъат этибсиз, қўлингизда махсус рухсатномангиз бўлиши керак. Шундай! — полициячи эшик томон ўгирилди-да, нимадир деди. Зум ўтмай эшикда иккинчи бир полициячи пайдо бўлди. У тўғри келиб Амоснинг қўлидан ушлади.

— Нима қилаяпсизлар? Уни қаерга олиб бормоқчисиз? Ҳаққингиз йўқ...

Бу воқеалар Мартанинг тушида бўлаётгандай кўринди.

— Оқ танлилар яшайдиган районга махсус рухсатномасиз кирғани учун қамоққа олинади, — деди қатъий овозда полициячи.

— Ахир у менинг дўстим, бу ерга дарс тайёрлаш учун келган. Ҳаққингиз йўқ...

Мартанинг овози титрар, у нима қиларини билмай дам Амосга, дам полициячига қарарди. Беихтиёр Амосга эргашди.

— Хоним, сиз шу ерда қолишингиз керак. Сиз билан гаплашиб олишим зарур.

У йўл ўртасида қотиб қолди. Амос эшикка етганда, ўгирилиб Мартага қаради. Кўзлар учрашди, шунда Марта ялиниб-ёлвориб, ундан узр сўрамоқчи бўлди. Чунки уни бу ерга бошлаб келган, балки полициячилар қўлига топширган ҳам унинг ўзидир? Амос наҳотки шундай деб ўйласа? Марта уялиб кетди.

Улар ортидан эшик ёпилди.

Полициячи худди бир нарсани қидираётгандек хонада у ёндан-бу ёққа юра бошлади. Дам стол тагига, дам каравот, дам шкаф орқасига қараб қўяр, ора-сира Мартани кузатишни ҳам унутмасди. Камин устида иккита кружка тургани кўрди-ю, зудлик билан уларни қўлга олди ва ҳидлаб кўрди. Сўнг Мартага ўгирилиб, ҳамма гап аён дегандек, бош силкиди. Марта ҳамон гап нимадалигига тушунмай, хона ўртасида қотганча турарди. Полициячи диванга яқинлашди-да, энгашиб унинг остидан иккита рюмкани олди.

— Херес? — деди у рюмкани ҳидлаб кўриб.

Марта индамади.

— Демак, сиз уни ичирган сиз?

— Бундай дейишга нима ҳаққингиз бор? — деди ниҳоят қўрқинч аралаш Марта. — Шахсий квартирага ҳеч бир рухсатсиз бундай кириб келишга ҳаққингиз йўқ. Бошлиғингиз қаерда?

— Бошлиқнинг бу ерда қиладиган иши йўқ. Қонуннинг қуйидаги пунктлари бор: «Спиртли ичимликлар ичиб, қонунга хилоф ҳаракат қилиш ёинки бу борада шубҳа уйғотувчилар...» Сиз ахир инглизсиз-ку. Наҳотки, шу вақтгача буларни билмасангиз? Бу ерга ерлик аҳоли ўз хоҳишича кириб келаверса, истаган ишини қилиб, кўпчиликнинг оромини бузаверса, бунга чек қўйиш керакми, йўқми? У қора танли-ку, наҳотки, шунинг ўзи сиз учун кифоя бўлмаса?

Марта саккиз ой бадалида биринчи марта қора танлиларга нисбатан бунчалик таҳқирона сўзларни эшитиши эди.

— Нега энди рюмкаларни диван тагига қўйгансизлар? Яна нималарни яширгансиз?

— Жим бўлинг!

— Майли, хоним, мен билан бирга юрасиз. Сиз спиртли ичимликлар хусусидаги қонунни бузгансиз. Қора танлини ичирганингиз учун қонун олдида жавоб беришингиз керак.

Мартанинг оёқлари титраб, йиқилиб тушаёзди. Юраги ўйнар, қўли қалт-қалт титрарди. Қўрқинч, ғазаб, уят ва таҳқирлаш ҳаммаси қўшилиб, Мартанинг эс-ҳушини олиб қўйганди. У жон-жаҳди билан полициячига қаршилик кўрсатмоқчи бўлди, лекин ҳамма уринишлари беҳуда кетди. Полициячи унинг бақиришлари, пўписаларига бепарво қараб, сигарета чекиб тураверди. Марта жаҳлидан тушгач, «Полиция маҳкамасида адвокатга қўнғироқ қилишингиз мумкин», — деди Мартага ва уни бошлаб лифтга тушди. Уларни пастда махсус машина кутиб турарди. Машинага чиққач, Марта Амос ҳам шу ерда эканлигини кўрди.

Суд уларнинг ишини алоҳида-алоҳида кўриб чиқди. Амос устидан чиқарилган ҳукмда қуйидагилар бор эди: «Рухсатномалар ҳақидаги низомни бузгани учун икки фунт стерлинг жарима тўлаши, ёинки, ўн кун қамоқхонада ётиши керак». Суд полициячи берган маълумотлар билан чегараланиб, гувоҳлар чақирмади. Амос гуноҳкор эканлигини тан олди. Бу унинг учун ҳам қулай, ҳам арзон эди. Чўзиб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Барибир, улар ўз айтганларини қилишади. Бундай ишлар кунда бўлиб туради.

Лекин Мартанинг иши чўзилиб кетди. Чунки унга гувоҳлар бор, суд ҳам ҳамма нарсани ипидан — игнасигача суриштириб, аниқлаб иш кўрди. Марта турган кварталнинг иш бошқарувчиси судьяга Марта кутмаган маълумотларни берди.

— Мен қора танлини сўнгги ой мобайнида бир неча бор Мартанинг уйига келганини ўз кўзим билан кўрганман.

Полициячи Ван Тондер эса суд олдидаги гапини мана бундай бошлади:

— Мен уларни хонада ичкилик ичиб ўтиришганларида кўрдим. Рюмкаларни мендан яшириш учун диван остига қўйишган экан. Рюмкадан херес виносининг ҳиди анқирди.

— Улар ичишган ичимлик херес эканлигини қаёқдан билдингиз? — сўради адвокат.

— Ўша куни рюмкаларни шахсан ўзим ҳидлаб кўрдим ва ичимлик херес эканлигига ишонч ҳосил қилдим.

— Улар ичишаётганини ўз кўзингиз билан кўрдингизми?

— Йўқ.

— Қора танли келгунга қадар судланувчи Марта бошқа бир шахс билан сиз айтган хересни ичган бўлиши мумкинми?

— Бўлиши мумкин.

— Шундай бўлса, полиция қандай асосга кўра қонун бузилган деб айб қўяяпти?

— Айби бўлмаган одам рюмкани диван тагига яширмайди, — деди полициячи.

— Лекин, — эътироз билдирди адвокат, — одамлар гоҳида қўрқинч, даҳшат таъсирида ўз қилмишлари бошқалар томонидан нотўғри талқин қилиниши мумкинлигини ўйлаб, беихтиёр гуноҳ иш қилиб қўйишлари мумкин. Шундай эмасми? Айни чоқда полициянинг бугунги иши шуни тасдиқлайди.

— Йўқ, — деди сержант. — Судланувчи ўша куни ҳеч нарсадан чўчимаган ва полиция маҳкамасига келганда спиртли ичимликлар ҳақида қонун борлигидан хабари бўлмаганлигини айтган.

— Қора танли ўша куни ўзини қандай тутди? У ахир бу қонун мавжудлигини билади-ку. Наҳотки, ўз қилмишидан даҳшатга тушмаган?

Адвокатнинг бу саволига полициячи жавоб бера олмади. Шунда адвокат тантана қилгандай шаҳдам юриб, ўз жойига ўтирди.

Суд давомида Марта ўзининг буюк Британия фуқароси эканлигини суд ҳайъатига айтди. Жанубий Африкага келганимга бор-йўғи саккиз ой бўлди. Шу боис мен бу ердаги баъзи бир қонунлар мажмуаси билан таниш эмасман, деди. У кечагина суд қилинган африкаликка инглиз тилидан дарс бераётганини айтди.

Шундан сўнг савол бериш навбати айбловчига келди. У Мартага биттагина савол билан мурожаат қилди.

— Сизни полициячи Ван Тондер маҳкамага олиб келаётганида унга нималар дедингиз? Бу ерда қора танлилар билан ичимлик ичиш оқ танлилар учун қатъиян ман қилиниши тўғрисидаги қонунни бемаъни ва уни бузишга тайёрман, деганингиз ростми?

Адвокат ўрнидан туриб кетди. Суд, унинг айбловчига билдирган эътирозларини рад қилди.

Марта ўйланиб қолди. У полициячи билан бўлган гапни эслашга ҳаракат қиларди. Тўғри, у «бундай қонуннинг бузилишидан хурсанд бўлардим» деганди. Лекин, «бундай қонунни бузишдан хурсандман» демаганди. Адвокат жавобнинг шу формаси инобатга олинишини сўради.

Лекин Марта ҳозир ўша кунги суҳбатни аниқ эслолмасди.

— Ўша куни қонуннинг бузилишидан хурсанд бўлардим, деганим рост, — жавоб берди Марта. Унинг жавобидан мамнун бўлган прокурор ўрнига ўтирди.

Шундан сўнг, танаффус эълон қилинди. Суд ҳайъати залга қайтиб киргандан сўнг ҳукм эълон қилинди:

Айбланувчи Марта Харт қилган айби учун 20 фунт стерлинг жарима тўлаши ёинки бир ой муддат билан қамалиши лозим. Шу билан бирга ишлаб турган идорасидан бир йилга ишдан бўшатилсин.

Суд айбланувчининг Буюк Британия фуқароси эканлиги ҳамда бу ердаги қонунни яхши билмаслигини эътиборга олиб, шундай ҳукм чиқарганлигини маълум қилди. Суд тугади.

Амос коридорда турарди. Улар бир-бирларини уч кундан бери кўришмаганди. Амоснинг лаблари ёрилиб кетган, пешонаси тимдаланган эди.

— Демак, сизни уришибди-да? — сўради Марта.

— Ҳа, — жавоб берди у. — Судда буни айтмоқчи эдим, лекин журъат этолмадим.

— Нега энди?

У жавоб бермади. Марта яна саволини қайтарди. Шундагина у паст овозда:

— Қўрқдим, — деди.

Буни эшитиб, Марта бақириб юборишдан ўзини аранг тийди.

— Мени кечиринг, — деди у оҳиста.

— Бас, сиз айбдор эмассиз. Хайр, — деди Амос ва нари кетди. У кескин ва қатъий жавоб берди. Марта унинг гапларидан: энди дўстлигимиз тугади, ортиқ бир-биримизни кўролмаймиз, маъносини уқди.

Русчадан **Мирҳамид АҲМЕДОВ** таржимаси.

Редактор
С. М. КАРОМАТОВ.

Бактериялар кушандаси

Сувда ўсадиган кўкатлар (бақатўн) меҳрибон дўст орттирди. «Узводоканал» тресті ходимлари бу кўкатларнинг яшил, кўк яшил ва диатомлар деб аталадиган уч турини аниқлашди. Бу ишга уларга москваликлар — оқава сувлардан қишлоқ хўжалигида фойдаланиш илмий-текшириш станцияси ходимлари ёрдам беришди. Трест ходимлари Оҳангаронда бир қанча тажрибалар ўтказиб, бу кўкатлар зарарли бактерияларга қирон келтиришини амалда исботладилар.

Оҳангарон коммунал хўжалик ходимлари ихтиёрида оқава сувларни тинитадиган тўққизта сунъий ҳавза бор. Улар бир кеча-кундузда етти минг куб метр сувни тозалаб беради. Ҳавзалар остида бироз қуйқа қолади. Ана шу ҳавзаларга сув кўкатини туширишганда тамомила ўзгача бир манзара юз берди. Кўкат ўз-ўзидан кўпайиб, ҳавзанинг ҳамма ерига ёйилди-ю оқава сувдаги бактерияларнинг уруғини қурита бошлади. Олтинчи куннинг охирига келиб ҳавзадаги сув мусаффо бўлиб қолди. Тадқиқотчилар ҳавза хўжалигини секторларга ажратишгандан сўнг ўзига хос биологик конвейер ҳосил қилиб, аввалги ҳажмдаги сув тинитгичларнинг ўзидан кунига ўн икки минг куб метр соф сув ола бошладилар. Бу сув билан ўсимликларни бемалол суғориш мумкин.

Ҳозир оқава сувларни кўкатлар ёрдамида биологик тозалаш технологияси ишлаб чиқарилмоқда. Бироқ «Узводоканал» тресті ходимлари тадқиқотларнинг сўнгги якунловчи натижаларини кутиб ўтирмасдан, бу янгиликни ўзларининг бошқа хўжаликларига кенг ёйиш учун тайёргарлик кўрмоқдалар. Оҳангарондан кейин бу ажойиб сув кўкатлари Бухородаги бактерияларга қарши ёппасига курашга отланади.

(ЎзТАГ).

Спорт

Футбол янгиликлари

Бугун

Кировоград областининг Светловодск шаҳрида ВЛКСМ Марказий Комитетининг «Юность» кубоги учун финал ўйинлари бошланади. Турнир 21 августгача давом этади. Соврин учун ҳал қилувчи учрашувларда 15—16 ёшдаги футболчилардан ташкил топган РСФСР ва Украина, Ленинград ва Грузия, Узбекистон ва Арманистон терма командалари иштирок этади.

* * *

СССР чемпионати 2-даврасининг биринчи турида РСФСР VI зонасида иштирок этаётган республикамиз вакилларининг ҳаммаси мағлубиятга учради. «Янгиер» «Енбек»га 0:1 ҳисобида, Жиззахнинг «Труд» футболчилари Қизил Урданинг «Автомобилист» командасига 1:2 ҳисобида ютқазиб қўйди. «Автомобилист» (Термиз) «Трактор»дан 0:4 ҳисобида йирик мағлубиятга учради. «Янгиариқ» «Спартак»га 0:1 ҳисобида ютқазди. «Уралец» — «Андижанец» учрашувининг асосий вақтида ҳисоб очилмаган эди. 11 метрли жарима тўплари бўйича майдон эгалари 7:6 ҳисобида ғалаба қозонишди.

Мерганларнинг бронза медаллари

Узбекистоннинг ёш мерганлари навбатдаги муваффақиятни қўлга киритдилар. Тошкентлик спортчилардан Александр Беднов, Юрий Ионин ва Наташа Парфина отиш спорти бўйича ДОСААФ ва мамлакат касаба союзлари кўнгилли спорт жамияти биринчилиги учун Москвада ўтказилган мусобақада бронза медалларни олдилар. Ана шу биринчилик мусобақаларининг якунлари бўйича Узбекистон вакилларидан етти киши мамлакат терма командасига киритилди.

(УзТАГ).

Миришкор деҳқонларимиз етиштирган саҳий ёз неъматлари колхоз бозорини тўлиб тоширмоқда.
СУРАТДА: Октябрь колхоз-совхоз бозорида.
М. Нуриддинов фотоси.

РИГА ҚАНДИЛЛАРИ

Цилиндр шаклидаги биллур жимжималар билан безалган қандил Рига магазинларида пайдо бўлиши биланоқ харидорларга жуда ёқиб қолди. Шу туркумдаги бошқа маҳсулотлар ҳам кўпчиликка манзур бўлмоқда. Рига ёритиш техникаси заводининг янги маҳсулоти чехословак ва венгер ярим биллур шишасидан тайёрланган бўлиб, ёритгичларнинг ўзакларига қимматбаҳо дарахтни эслатувчи махсус плёнка қопланган.

Ҳозир заводда қандилларнинг яна бир янги туркумини — ажойиб конструкциядаги стол лампаларини кўплаб ишлаб чиқаришга ҳозирлик кўрилмоқда. Йилнинг иккинчи ярмида завод ҳар бир турдаги ёритгичлардан беш мингтадан ишлаб чиқаради.

Рига маркаси қўйилган ёритгичлар мамлакатда кўпчиликка манзур бўлди. улар ҳозир 20 та чет давлатга юборилмоқда.

(ТАСС мухбири).

Ҳаваскор гулчиларга

УЙ ЎСИМЛИКЛАРИНИ ПАРВАРИШЛАШ

Усимликлар бутун ёз бўйи уй ичида, дераза олдига қўйиб сақланганда, туваклар қуёш иссиғидан ҳимоя қилиниши лозим. Чунки, тувак қизиб кетса, нозик илдизлар қорайиб қуриб қолади. Усимликларнинг ёзда қуриши қишдаги уйқудалиги вақтидагидан хавфлироқдир. Шунинг учун ҳам, тувакларнинг ёнбағрига қоғоз ёпиб, ўсимликларни офтоб уришидан сақланади.

Уй ўсимликларининг аксариятини ёзда очиқ ҳавода тутиш фойдали. Шунинг учун, эрталаб соат 10—11 ларгача ёки кечқурун 5—6 дан кейин қуёш ёруғи тушадиган жойга қўйилади. Уларни ҳовлидаги дарахтларнинг шамол ва кун тиғи урмайдиган сояларига ёки девор паналарига қўйилса, яна ҳам яхши бўлади.

Гул экилган вазонлар 50—60 сантиметр чуқурликкача қазилган ариқларга ўрнатиб қўйилади. Ариқ тагига 10 сантиметр қалинликда майда шағал ётқизилади, шағал устидан 4—5 сантиметр қалинликда кул тўкилади. Ана шу кул устига ўсимлик қўйилиб, ораларига тупроқ солинади. Вазонлар четига қадар тупроқ тагида қолдирилади. Шағал қатлами, суғориш вақтида сув тувакларда узоқ муддат қолиб бузилмаслиги учун ёрдам қилади. Кул эса ўсимликни зараркунандалардан сақлайди, вазонларни ўраб олган тупроқ уни қизитмайди.

Уй ўсимликларига эрталаб ва кечқурун тоза сув пуркалади.

И. РЕМИСКЕВИЧ,
Узбекистонда хизмат кўрсатган агроном.

ШИНГИЛ МАСЛАҲАТЛАР

◆ Мойли бўёқ билан ишланган суратларни чанг ва доғ босса, хом картошка билан яхши тозалаш мумкин.

◆ Абажурингиз қоғоздан ишланган бўлса, ундаги кир сиёҳни ўчирадиган резинка билан тозаланади. Сўнг унга рангсизгина спиртли лак суртилади.

◆ Помидор, бодринг, карам ва бошқа нарсаларни тузлаш учун эски бочкани ишлатишда уни яхшилаб тозалаш керак. Бунинг учун, бочканинг ичига сўндирилган оҳакнинг бир неча йирик бўлаги ташланиб, сув қуйилади ва қопқоғи беркитиб қўйилади. Ҳосил бўлган буғ бочка тахталарига шимилиб, улардан кислоталарни чиқаради. Кейин бир неча литр сув қуйилиб, бочка қаттиқ чайқатилади, деворлари яхшилаб ювилади. 2—3 соатдан сўнг оҳакли сув тўкиб ташланиб, бочка тоза сув билан яхшилаб чайилади. Оҳак билан ювилган бочкалар, узоқ вақтгача моғорламайди.

◆ Бочкани моғор босган бўлса, иссиқ сувга 100—200 грамм кул солинади ёки сода сувда эритилади-да, бочка шу сув билан ювилади. Бундан кейин бочкани албатта буғлаш керак.

Реклама ва эълонлар

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 14/VIII да Тарих тилга кирди, 15/VIII да Олтин девор.

Кино

14 АВГУСТДА ҚИШКИ БИНОДА

Бахтли кема командири — «ЎЗБЕКИСТОН», «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (20.00, 21.00).

Жодугар — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (19.00), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда), «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Гул ва тош — «КЎКЧА» (кундуз ва кечқурун).

Беҳуда шов-шув — «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

15 АВГУСТДА ҚИШКИ БИНОДА

Бахтли кема командири — «ЎЗБЕКИСТОН (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (20.00, 21.00).

Жодугар — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда), «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун), «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (19.00).

Юлдуз шуъласи — «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Гул ва тош — «КЎКЧА» (кундуз ва кечқурун).

Беҳуда шов-шув — «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

А. С. ПУШКИН НОМЛИ МАДАНИЯТ ВА ИСТИРОҲАТ БОҒИДА
МАРҒИЛОН ШАҲАР НУРХОН НОМИДАГИ ХАЛҚ ТЕАТРИ

ГАСТРОЛЛАРИ

13, 15 августда
КАТТА КОНЦЕРТ
(2 бўлим)

14, 16 августда
ФАРҒОНА ТОНГ ОТГУНЧА
(3 парда, 9 кўринишли мусиқали драма)

Кеч соат 8 яримда бошланади.

ДОСААФнинг РЕСПУБЛИКА АВТОМОТОКЛУБИ
автомобиль ҳайдовчиларини тайёрловчи курсларнинг кундузги ва кечки группаларига

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Машғулотлар — 25 августдан бошланади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Новомосковская кўчаси, 21 «а»-уй.

ТАШКИЛОТЛАР РАҲБАРЛАРИ ВА ГРАЖДАНЛАР ДИҚҚАТИГА!

«ТОШКЕНТ СЕРВИСИ» ФИРМАСИ

ПАРКЕТ ПОЛЛАРНИ ИШҚАЛАБ ЯЛТИРАТИБ БЕРАДИ.

Хизмат ҳақи пул ўтказиш йўли билан амалга оширилади.

ҲУРМАТЛИ ХОТИН-ҚИЗЛАР!
«ЎЗИНГИЗ ТИКИНГ» САЛОНИ СИЗНИНГ ХИЗМАТИНГИЗГА ТАЙЁР!

Бу ерда «Тошкент сервиси» фирмаси прокатга берган машиналарда малакали бичиқчилар ёрдамида енгил кийимларни бичиб тикиб олишингиз мумкин.

Кўрсатиладиган хизматларга буюртмалар «Сервис» фирмасининг Марказий уйида (Навоий кўчаси, 30 «а»-уй) қабул қилинади.

ГРАЖДАНЛАР ДИҚҚАТИГА!
КУЙБИШЕВ РАЙПИШЧЕТОРГИНИНГ МАГАЗИНЛАРИ

мева-сабзавотлар ва консерва маҳсулотлари ҳамда ароқ-винодан бўшаган ҳар хил ҳажмдаги шиша банкаларни, шунингдек ёғдан бўшаган шишаларни

ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

МАГАЗИНЛАР АДРЕСИ:
1 — Ойдин кўчаси.
8 — Горький проспекти.
12 — Бабушкин кўчаси, 2-уй.
13 — Петров кўчаси («Салор» автостанцияси).
14 — «Чимган» — Луначарский шоссеси.
16 — «2-Шимолий-Шарқ» массиви, 107-уй.
23 — Никитин кўчаси, 44-уй.
37 — Луначарский шоссеси.
53 — Циолковский кўчаси, 245-уй.
66 — «Дархон» — Пушкин кўчаси, 86-уй.

ТОШКЕНТ СОВЕТ САВДОСИ ТЕХНИКУМИ
доимий ишлаш учун қуйидаги ихтисослар бўйича ўқитувчиларни

ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

Саноат моллари товаршуносслиги, совет савдосини ташкил қилиш ва уюштириш, таом тайёрлаш технологияси, умумий овқатланиш корхоналарини ускуналаш.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Ш. Руставели кўчаси, 25-уй, телефонлар: 55-24-69, 55-12-48 (7, 9, 11, 14, 21, 24-трамвайлар, 2, 3, 18, 54-автобусларнинг «Ивлиев» бекати).

Қашқадарё область Деҳқонобод районидаги П. Р. Попович номли 12-ўрта мактаб томонидан **Бойназар Нарбўриевич Бойсариев** номига берилган 346601 номерли йўқолган

ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ
БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Телевизор

13 АВГУСТ
Душанба

Биринчи программа. Тошкент кўрсатади. 18.30 Кўрсатувлар программаси. 18.35 Ўқувчилар учун. «Биз мактабга борамиз» (ўзбек тилида). **Рус тилида:** 19.05 Совет Арманяси жангчилари учун. Телевизион театр. О. Руднев. «Тавсиянома». 19.45 «Ахборот» информацион программаси. **Узбек тилида:** 20.00 «Беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йили». «Туямўйин — дўстлик қурилиши». 20.25 «Ахборот» информацион программаси. 20.45 Телевизион театр. Баҳром Раҳмонов. «Юрак сирлари». Телевизион комедия премьераси. **Москва кўрсатади.** 22.00 «Вақт» информацион программаси. **Тошкент кўрсатади.** 22.30 «Далалардан дараклар» (рус тилида). 22.50 «Юрак сирлари» комедиясининг давоми (ўзбек тилида).

Иккинчи программа. Москва кўрсатади. 18.30 «Курск жангининг 30 йиллиги олдидан». «Оловли ёз». Телевизион ҳужжатли фильм. 19.35 Калининград области Ватанга рапорт беради. 20.20 «Ун еттинчи баҳорнинг лаҳзаси». Кўп серияли телевизион бадиий фильмнинг 3-серияси. 21.30 Жаҳон халқлари ижоди. **Тошкент кўрсатади. Рус тилида:** 22.00 Металлом — давлатга! 22.20 Реклама.

Учинчи программа. 18.00 дан Душанба кўрсатади.

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ
13 АВГУСТ, 1973 й.
ОРГАН ТАШКЕНТСКОГО ГОРКОМА КП УЗБЕКИСТАНА И ТАШГОРСОВЕТА
БИЗНИНГ АДРЕС: 700.000; ТОШКЕНТ, ГСП, ДЗЕРЖИНСКИЙ КЎЧАСИ, 15-УЙ,
ИНДЕКС 64579. Узбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг 6-смахонаси, Тошкент шаҳри. Р—00708. Нашр В—2551.
ТЕЛЕФОНЛАР: коммутатор—33-02-49 дан 33-02-58 гача, Эълонлар бўлими—33-81-42.